

Kizárólag DIANA-sósborszeszt használ:

A katona,

mert ettől izmos erő, acélossá lesz!

Kis és nagy,

mert hatása teljesen egyforma.

A szép nő,

mert idegességét megszünteti.

A beteg,

mert ez a legjobb háziser.

A szellemi munkás,

mert fejfájását azonnal csillapítja.

A nagymama,

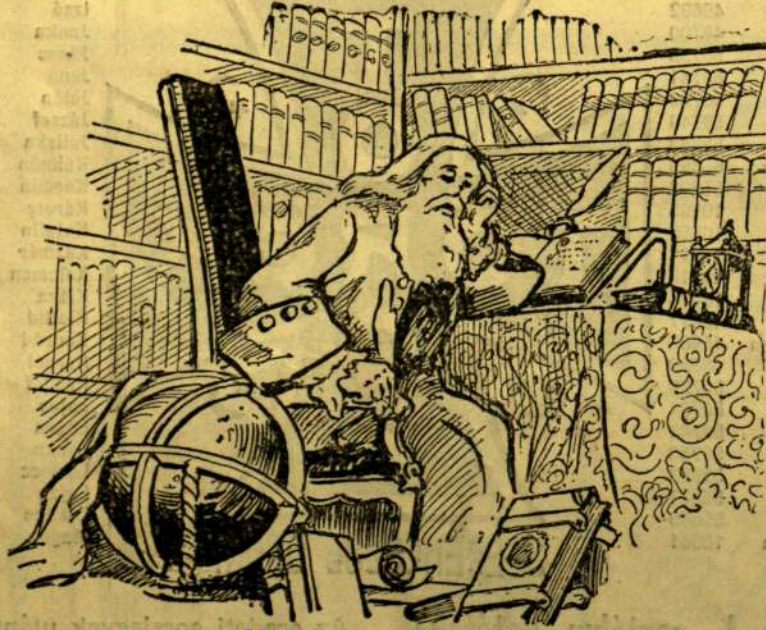
mert fölfrissíti az egész szervezetét.

Minden asszony

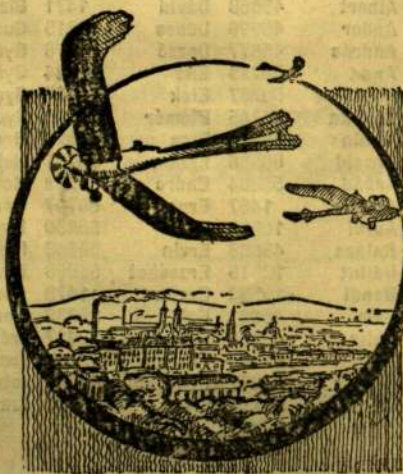
a hajápolásra.

A tudós,

mert tudja, hogy ifjuság, erő és egészség az izmokban rejlik.

Az aviatikus,

mert erősíti idegrendszerét.

Mindenütt kapható!

Diana kereskedelmi rt. eladási osztálya, Budapest, V., Nádor-utca 6.

52. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 26.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — — 20 korona.
Félévre — — — 10 korona.
Negyedévre — — 5 korona.

A 'Világkrónika'-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott vitéldij is eszolandó.

NOÉMI FIA.

REGÉNY. IRTA LACZKÓ GÉZA.

(Vége.)

XIX.

Lányiné minden pillanatban előhuzogálta hátul a földet vereső gyűrött szoknyájának övéből a fekete zsinóron lógó kis ezüst óráát, kérdő tekintettel figyelt az állomás falán meg nem szűnő csilingelésre, az érzéharangot gondolkozva ütögető vas kalapácsra, nyugtalanul nézett el a moosaras lapály távolában összefutni látszó sineken, meg-megállt, a fejét rázta, muló mosolyt szalajtott lánya felé a Nők-Férfiak vadszólóval futtatott kis épülete s a peronra kitolakodó, zöld rács kerítette étterem között való ideges sétájukon. Végre távoli dübörgés, hosszu fütty, a pincéz utat kiált valaki, poggyász emelkedik a kezekbe, jönnek-mennek, a levél-posta háromkerékű alacsony szekere kéri kiabálva utat, egy öreg vasutas harsányan bemotyog, besicilenek a várótermekbe, friss vizes lánykák ferdülnek föl az első sín páron túl, a dübörgés már egész közeli s a sin mégis üres... megfordul... alulról jön hát előbb egy, Ujvidék felől! A mozdonyvezető fekete zsírfoltos zubbonyában kihajol, a vonatvezető tisztelgő eszük meroven odébb a levegőben, fejektől népesek az ablakok, az ajtók glédába nyílnak, homoru sárga hasukat mutatva. Nyugodt lelépdelők, pakkosan szaladva odaigyekvők között hordárt, friss vizet, cseresznyét, málnát kiáltanak.

— Eugén herceg szálloda, kérem! — jellel ki mellettük szabályos időközökben egykedvű felhívását egy lóndiner sapkás paraszt.

— Van szobája, utcazi? — közeledik büszke utalattal egy színészformájú mégse színész alak, a két nót végignézi: — ... Te vagy, Aranyos? Alig ismertelek meg!... Na, csak vigye, öreg, azt a pakkot előre! Messze van? Majd gyalog megyek be, mindegy!... Kisztihand, nagymama! Mindig a régi! Hanem te megváltoztál, soványabb vagy! Mit vártok itt?... Ja!... Már egész nagy fiú lehet!... Derék!... En? Lemondtam! Könyvügnök lettem. A Lexikkonnal utazom. Nem rendszel egyet részletletagadásra?... Ja?... Ez valamivel jövedelmezőbb foglalkozás, csak még többet kell utazni... Mért? Hát, tudod, az apám megnyomordott egy karambolnál, fizet ugyan valami kis nyugdíjat neki a villamos-társaság, de az nem elég, nekem meg sosem volt szerencsém rendesebb helyre kerülni... nem bántam meg... az öreg kint lakik a családomnál Újpesten... igen! Két lány, a fiatalabb egy éves... úgy? hát Zomborban kezdtétek! Milyen ez a Borbás?... Hadd el, hát melyik fizet?... Onnan Szekszárdra, úgy? Na, az intelligens kis falu... jó kis bor van ott... igen, még mindig szeretem! Tudod, én azt mondom, az az enyém igazán, a mi a hasamé...

Lányiné, a ki az egész párbeszéd alatt a sineket kémlelte s csak néha-néha nevetett oda vagy keltte meg lányát titokban a túlságos közlékenységtől óvón, ideges topogásából neki indulva húzta el Arabellát:

— Jön!
— Hát a vízszintlítésre! Kisztihand, nagymama! — búcsuzott Bódi.

Arabellától futó kézzel, Lányinétól, a ki már lelkével, tekintetével a szabadkai személy begördülésén csingött, barátságosan szapora, de szórakozottan bólogatott a válasz. Nevető igazalomtól forgolódo tekintetük előtt lassuló egymásutánban jött előre egész közel az ablakkeretes sok mindenféle fej... ott! hosszú vékony nyak fölött sárgás, élettelen arc, eleven barna szemek...

— Dini! Dini! — integetett az özvegy két kézzel s hosszu, jóleső sóhaj szakadt föl kebléből.

A fiú nem szólt, nem mozdult, csak hangtalan nevetésben pirult ki arca, aztán eltűnt. A vonat megállt.

Dini vékony hátulja jelent meg az ajtóban,

a mint óvatosan vonta le a vagon hosszában végig futó lépcső-deszkára maga után a kezi koffert.

Arabella a gyereket kapta maga elé a földre csökben, ölelésben, Lányiné a koffert lódtította saját tyukszemére s aztán elkezdett szipogni, a szemét törölni:

— Hát a nagyinak! — húzta el gyöngéden vállánál fogva Dinit. Csak kettőt eszokolt rajta, de a kis arczoskára belül odanyomódó fogak helye még később is sajgott.

Most Arabella állt mosolygva fölöttük s hogy pillantása perezig se szakadjon le fiáról, hol az egyik szemét, hol a másikat törülte meg kesztyűs mutató-ujjával lopva.

Dini végre szabadon, teljes nagyságban állt előttük. Tekintete kutatva siklott végig a nagy gyanus, rendetlen szabású kék szoknyáján, a közepén végig kék csontgombos sima szövét derékon, Arabella selymbluzán, a melyet mintha régen csak szinpadról látott volna, a két fehér, sovány arez szegényke mosolyán s örömet valami bizonytalan érzés fogta szorongóvá.

— Hát mondj valamit! Hogy utaztál, te nagy fiú, egyedül? — hajolt le Arabella kézen fogott fiához.

— Rendes! Nem volt baj! — felelt Dini, de ekkor észrevette, hogy nagyanyja egyedül viszi a koffert. Csendesen elkerült Arabella mögött s a száraz kéz mellé fogott a koffert nyílt fulén és szorongó érzése kezdett elhalkulni. Lányiné nem akarta engedni:

— Tán csak nem te vitted ki az állomáshoz? — de Arabella meghatódott pillantására beleegyezett.

— Nem, az Énekes Józsi segített!
— Jó barátságban voltatok?
— Dininek eszébe jutott a nagy fiú sok illetlen beszéde, tette, a melyet ő még azelőtt sose látott s válsza egy ideig késett:

— Jó. Ha időnk volt, postahivatalt játszottunk. Ő tud szép utalványokat rajzolni, csinált stempliket is krétából.

— Mit ettetek? — kérdezte a nagy.

— Úszonnára kaptunk egy kalap meggyet, nagy darab kenyert. A mákos kalásiban ottan nines annyi mák, mint nagyiban; mi aztán az Énekes Józsival úgy tettünk, kikapartuk a mákot egy papírra, a tészta meggettük előbb, utána a mákot s akkor úgy érezték az ember, hogy csupa mákkal lakott jól... A Majsainé fiának mindig úgy nevtünk, azt mondta, ha csirke volt, anyám, ez már ott harezolt Branyniszkonál. Tudod, az negyvenyolezban volt.

— Vén tyukokat adott nektek a drága pénzért!

— Sokat kellett rágni, nagy, de nem volt rossz.

— Te hol aludtál, fiam?
— A kis szobában a kisebbik ágyban, a másikban az Énekes Józsi.

— Tán csak nem aludt ott a Majsainé is?
— Ő mindig a konyhában alszik, nagy, hogy hallja, ha valaki be akarja jönni.

— Hát nines éjjelre bezárva az ajtó?
— Az ott nem szokás, az ablak is nyitva van... és egyszer az történt, hogy a bodzafákról, a hol alsznak, ellopták mind a négy pulykát és senki sem hallotta.

Lányiné a fejét rázta.

— Na, csakhogy itt vagy, fiam! — kergetett el Arabella az örvendő jelentől minden egyebet.

— Sokáig maradtok itt, Arabella? — nézegetett szét a falunak igen is összezúfolt, városnak meg szerény, kertes furcsa házakon.

— Ne félj, fiam! — nevette lemondó-könnyen az anyja.

— De azt még megnézhetjük, hol volt a zentai csata, a Majsainé fia mondta, hogy azt nézzem meg.

— Itt volt valahol, hát osztán? — adta meg gyorsan a felvilágosítást Lányiné.

Dini jótanulós áhítattal bámulta meg a vá-

rosház-teret, a ferde kurta ezölöpsorral, lombos fákkal szegett kátyus utat, a ridegen elbujó házakat, a nagy szürke malmot s nem tudta köztük sehogy sem elhelyezni a pozdorjává vert török sereget. A malommal szemben megálltak; kis kapun, pár falépcsőn túl repkénytől sötét tornác nyult előttük, egy asztal a fal mellett, rajta jól ismert sárga kávésbroszok három személyre terítve. A tornác alatt zölddel, virággal, vékony utacsákkal, paddal, állal, ketrecczel zsúfolt udvar, a honnan barátságatlan bánat száll föl.

— Új le, fiam! — mondja Arabella és bemegy a rácos ablaku homályos szobába, a honnan kihangzik a nagyival váltott pár halk szava.

— Itt a jó habos kávé! — hozza belülről Lányiné nagy diadallal a jó ég tudja mért, de mindig kilötykölődő eszét.

Dini látja, hogy az edénke mélyéről Arabella már sokkal kevesebb habot kap s hogy a nagyai csak a legfenekéről összekaristolt esékélységet mártogatja a kávéjába, hogy beléolvadjon... A nagyai nem is szereti, tudja, de mért szégyelli hát, hogy neki meg izlik?

Közben még megbeszélik az iskolát, a kítőnő bizonyítvány három kettesét, a melyből egy a számtanra esik, az ének, torna, rajz kettes meg úgy se számít, a Majsainé fiának szellemességeit, a szomszéd Tomesics fűszeres bácsi tréfáit, az egy udvaron lakó Olgát, a kibe a Majsainé fia meg az Énekes Józsi szerelmes, a bunyevácz gyerekeket, a kik ráfogták, hogy zsidó, mert most nyáron cipőben és harisnyában járt és meg akarták pofozni, a vasutat, a mely közvetlen a nagy kert mögött szalad el s arról tudják, mennyi az idő, a padlás létráját, a melyen az Énekes Józsi tanulni és testgyakorlást függeszkedni szokott... aztán jön egy csizmás paraszt, a ki félállra kapja a ruhás kosarat, mint egy zsákok, mindhárom fölkerelkednek, mindent jól betesznek, lezárnak és elmennek utána a sznház felé, a melyről Dini csak a helyszínen tudja meg, hogy voltaképp terem. Az utczán, az udvaron, fent a folyosón nők és férfiak elé állítja az anyja, azok szólnak, nevetnek, megsimogatják, az egyik latinul kérdezi, pedig ő még csak elemista, sok az ismeretlen köztük, oda vezetik a nagy ajtó előtt álló asztalkához, a mely a jegyekekről látszik, hogy pénzár, az is megsimogatta, aztán bemennek a terembe. Elöl négy-öt jó bőr karszék áll külön, mögötte lécezzel mozdíthatatlanná fűzött széksorok; kevés községség. Hátul, a már sötétebb mélyen valaki pohár sört tart a kezében és eszik, az ablak mellett, középfelé, egy fiatal ember cigarettázik. Mintha csak játék-színház lenne, olyan mázolt görög templom homlokzat keretezi a függönyt, a melyen a sok összegöngyölés nem egy törése mutatja vásznát; két oldalt idült bitor függöny bús rongya lóg, mely ha lebben, szinpadra vivő friss deszkalépcső látszik mögötte; a sugályok alatt hosszában futószőnyegből öltött függönyke takarja a patájkukat mutogató kecskelábakat. Leülnek a harmadik sor szélére, a bitor mögöl egy esengetyű rázó férfi-kar bujik pillanatra elő, a függöny alól egy dekorátor mászik ki félig egy füstölő rivalda-lámpást lesrögzölni, a fiatalember illedelmesen ráhág a cigarettájára, a függöny sűrölő neszzel göngyölődik fel rángatózó rudjára s az árva szobában megkezdődik Dr. Zomoter Dömötör tanár úrnak. A szabin nők elrablása ez. tragédia szerzőjének vidám históriája. Vidám? Dini először életében nines megelégedve az előadással. A tanár úr ósz parókája hátul eláll s hollőfelete háj látszik ki alóla, a nagyobb szinpadhoz szabott festés pojáczásan rikít az arczán, feleségének a külső szemézőbe festett öregítő póklábait egész tisztán ki lehet venni, a sugó minden szava érthetően előzi meg a színész kissé lassu szavát, könyöke ott csúcsosodik kis könyvtartó állványa mel-

lett, mást mondanak, rögtönöznek, tréfával ütök el a sugótól elkapni nem sikerült mondatot, elkésnek s az ajtókon túl óvatosan ereszkednek le a kongó talajról levezető lépcsőkön. Rettégi Fridolin ugri-bugrálása nem olyan mulatságos s Dini úgy érzi, hogy a kopott vándor-igazgató, a kinek kávéja nem hagy foltot, a valóság s a többi móka, jókedv, gazdag örmény kereskedő, házastársi civódás csak gúnyolódó keret. A római oleándereken «Adj egy puzit!» kiáltó papagály elmesélése, a római harcász, kinek szavait fiú-szeréppé alakítják, majd levélben akarja beadni a csekély személyzettel rendelkező direktor, a kitömött baglyot, a mi itt nem is bagoly, folyton elpalkoló öreg Marosán nem hogy megnevetné, hanem inkább újra visszatért szorongó, szegénykező érzését növeli. A kedvetlen színészek mintha kinőttek volna szerepeiket s egy vastag úron kívül senki sem hahotázik a tikkaszott hőségben, a mely jól látható izzadság-cseppeket szalaszt a játszó arczán végig. Pincéz, szobalány, szolga bábész-kodik egy kicsit a terem küszöbén, Arabella egyszer lemosolyog rá a szinpadról, ő beszél legfolyékonyabban, a börtönelből valaki felvonásoképen áll s illetlen, zajos léptekkel tart a kijárat felé, a honnan a pincéz félhangos jóestéje egész hozzájuk hallszik, a szünet üres esendjében két kis gyerek fogócskázik a széksorok között... hátul egy szolgálófele nagyon tapsol, mintha ruhát sulykolna, néhány más tenyer is összeütődik, egy öreg úr hangosan mondja: «Brávó!... mennek... csak-hogy vége van!...»

Egy ötös számú ajtón krétával írva fehérlik «Női öltöző», a nyíló szárny mögött egy szép, gömbölyű csupasz karu, alszoknyás ugrik félre, a nagyival sokáig sétálgatnak a folyosó sötétebb végében, a hol pár cipők, egy helyütt nagy, sáros csizma áll a küszöbök előtt, a léptekre egy férfi dugja ki fejét a legutolsó szobából, ételmaradékos tányérokat visz egy pincéz, a terem amott elsötétül, az ember fogy és nagy hallgat.

Vége Arabella jön mosolygva:
— Na, fiam, tetszett?
— Tetszett! — felel rá gyorsan.

Az utca sötét, a kövezet botorkálós, az Arabella történeteket beszél a nagyinak, a melyeknek az elejét ő nem ismeri, a veranda mintha álmából riadna, az udvar elégedetlenül susog, hogy nyugalmát zavarták, az ajtó rájuk csukódik s a kis vacsora mellett Dini megnyugszik a rég nélkülözött szegény, szűkösi családi enyhe együttlétben... De mért eszik olyan keveset a nagyai s mért nézi Arabella az ő szegénykező étvágyát olyan különös mosolylyal? Kedves, semmitmondó, gondoskodó szavaik füleiben csengenek meg, mikor a hideg, nedves ágyban kinyújtózkodik; fájt s mégis jóleső nézésük szeme előtt táncol, mikor a mennyezet barna gerendái hirtelen fölrepülnek a sötétbe... s a töprengéssel első, kínos párbeszédét tartó kis agyában a megérkezési nap bántó, zavaros emlékei magyarázatul igyekeznek kapcsolódni a Tomesics fűszeres bizonyos szavaival, a melyek kíméletlen rohógésben tarták fel egyszer előtte a Zentai út fiatal ákaczi alatt családi, társadalmi helyzetét...

XX.

A nádfődeles parasztház előtt a magas árokparti tele volt szutykos, fekete fölttal a szét-taposott szederlőt; a fán egy nagy kamazs rázogatta egyenkint a lombos ágakat, a lehulló gyümölcs alá köténye öblöt tartotta két meztel-lábas hajadon, mellettük Dini nézett és evezgett filozófikus nyugalommal, várva, míg anyja, nagyanyja odabent összekészítik a fürdő homikáit. Mikor aztán a kis kapu kinyílt, ránevetett lila fogaival a kedves parasztlányra, elvette anyjától a degeszre gyömösölt sárga viaszosvászon fürdőkalapot s ment a minden-napos uton fürdő szlafrokját hóna alatt szorongatva nagyanyja után árok hídján, utczán, a szemközti ház udvarán, hosszu kertjén keresztül le a Szárász partjára. Arabella menetközben beszél Gyalokaiékhöz:
— Már itt vagyunk!

S az öregedő jellemzés hangos tréfája, hallgatag lent, a felesége sietve csatlakoztak hozzájuk. Lent, a bokrok mögött kiki levétközött szemérmesen s aztán bele a ronda vízbe,

a mely üveggel, cseréppel, kövel s egyéb meglepetésekkel szolgáló ragadós, puha, mély iszapot rejtegetett sekély színe alatt. A két fiatal nő rögtön elfeküdt a gyér örmü vízben s két tenyerén előre lépegetve lábával úszást utánzótt. Gyalokai kövér háta szigetként vonult mögöttük, Lányiné hehegve mártogatta magát a minden mozdulatra iszaplátát szétözönlő seszinű vízbe, a mely alig ért térdén fölül s Dini a kimagaslón előtte haladó nagyanyja mindvégig makacsul száraznak maradó vállait igyekezett lelocsolni. Így másztak naponként Battonya e nevezetes szabad fürdőjében egész a piacférré szolgáló pallóig s keresztülmen színészre lestek az iszapban, hogy megszólták, megnevezzék, lefocósóssal izesztve őket. Gyalokai egyszer föl is hasalt a pallóra, de aznap este az ipariskolai igazgató külön megkérte, hogy többet ne tegye, mert hölgyek is laknak a nagyközségben.

Dini, a kinek a szülői társaságba újra belé-szokott lelkéből a szünet élvezése hamar félre-mosott töprengést, névtelen aggodalmat, ma nem bánta az előtte békálkodóktól fölka-vart sűrű folyadék moeárszagu hullámszát szája körül, mert tudta, hogy ez az utolsó fürdés, hol-nap utaznak Lippára. A kocma-épület vegyes-kereskedésének ajtajában lógó, fekvő ostonnyel, kaszát, kötényt, kulimásos hordót meg egyenesen némi szeretettel vette szemügyre, mikor estefelé befordultak a nagy udvarra, a hol utas emberek busa bádogfejű fáklás szekerin túl szerény szin-bőhé várt a búcsu-elő-dásra odacsékelkedő néhány urat, több parasz-tot. Talán csak nem sajnálja a járdául sárba fektetett deszkapallót, a melyen úgy ko-pog minden lépése a korom sötétben...? Mi-lyen jó is lóbalni fölöttük utczáról-utczára a kis kézi lámpást s milyen furcsa árnyékokat krix-kroxol világában anyja, nagyanyja előtt lépegető lába! Ejjel az erdőben viszik így a lámpást, meg a Lelelenczben is a jegyzőék előtt Peti...

Mindent összevéve nem is olyan kellemetlen hely Battonya, az a szép Örsze lány mindig szederrel eteti, a kertben félnapig is elbámul-tatja a felhők nekivaló esendes játékát s a szinkör karzatáról darab kezdet előtt a papun-dekli majmot, a melynek a fejébe most egy-lyuk van vágva s perselyül szolgál, spárgán le-lehetett ereteni a jegyződné kontyára. A fiuknak örülő két nő jókedvét arra magyarázta, hogy meg vannak elégedve a nyári szezonnal s ha elalvás előtt félfülle hallotta suttogásukat, meg volt győződve, hogy rajta, kivánságain, kedves ételein vitáznak, de ha mégis kétsége támadt ez irányban, nem késett megkérdeni:
— Mit beszéltek, Arabella?

— Semmi fontosat, csak aludj, fiam! — ez és ilyes válasz mindig tökéletesen megnyug-tatta kedélyét, a mely a gyerek sajtóságosan altruista önzésével más számára is jónak akarta azt tudni, a mi neki jó. Az a bohém léhaság, a mely anyja házias lelkének hatyu tolláról mindmáig lepergett, az övébe már a második héten beszívódott s szemét nekikerekítve csodál-kozott a hol teremben, hol bódében művészkedő élet sok furcsaságán. Másokkal, házon kívül, vagy egyedül ha volt, szelid pajkossága, mindent elnyelő élénk figyelme az élet gond-talan, boldog részesévé avatta, de ha otthon a krajezárt foghoz verő hosszu tárgyalásokat hallgatta, ha látta, hogy a két nőnek mosolya csak az ő számára van, ha téma-fogytán némán üldögéltek a ház előtti padkán, lehajtott fevel bandukoltak az út porát nézegetve, hirtelen eszébe jutott Tomesics bácsi és ő is elkomorlyo-dott. Így ölelkezett benne különös vegyületté a pendelyes gyerek már túlhaladt s az életen már elgondolkozó harminczéves férfi időelőtti hangulata.

Az elutazás előtti sok fizetségkor aggódva nézte nagyanyja tárczáját, a nyítt ránczai közül nehezen előszakadó bankót, hatost, de a vonatablakon kibáméskozva magafeledkező gyönyörrel szemlélte a keleti ég aljára látha-tatlan nyullákkal pirostított kenő hajnal csudá-ját, a kedves, érthető síkságon egymást kerül-gető fa, fehér tanya tovaradását, a mezőn nyomorékká csapódó füst gyors foszlását a lanyhán hajbökölő nádas fölött, az éles szög-ben forduló pálya csillogó, egyenes két vona-lát robozásuk mögött a távolba ferdülőn, a Holt Maros bujkáló, zilált szalagját s a nagy

sipolás között jobbról mögöjük kanyarodó nagy várost...

— Arad! A-rad! A-rad! — kiáltják hang-súly váltó tagolással a kalauzok.

Vállig érő fekete hajú, bocskoros, sárga pitykével vert széles tűszőjű bamba oláhok állnak ott nagy csoportban nyelvhez kötözött kaszákkal, tarka átalvetőkkel.

— Arabella, ugye, voltunk mi itt már? — kérdi visszafordulva.

— Voltunk, fiam... két hétig, innen mentünk Makóra.

— Hol a nagy? — nézett szét Dini a padokon fekvők felett.

— A szomszéd kocsiba ment aludni.

Már rohamosan közeledtek a síkságból egy-szerre emelkedő magas hegyek, mindenki készü-lődött, a haját igazgatta, táskát nyitott, csukott s a nagy mégsém jelentkezett. Arabella indult, hogy átnéz, mi van vele, de alig hogy kilépett az ajtón, rémülten jött vissza mindjárt, ez az utolsó koci, a kalauz azt mondja, hogy a mási-kat lekaposolták Aradon, mi lesz vele kalap, kabát, pénz nélkül egyedül...? A nők igaz és szinlett ijedelemmel tárgyalták a nevezetes le-maradást, egy férfi vállat vont, a más neve-tett s Gyalokai megnyugtatóan szolt:

— Ne féltsd, Aranyos, úgy összeszidja az államvasutat, hogy eszük nélkül hozzák után-nunk! Nem szeretnék most aradi állomásfőnök lenni!

De Arabellát mindenféle rossz sejtés kinozta s Dini ijedten botránkozott az emberek sziv-telenségén. Leszálláskor már senki sem törő-dött az egészszszel, mentek, köszöntek is, nem is, ők pedig ott maradtak a máriaradnai kis állomá-son s egy padról nézték hallgatagon a páras, nagy, zöld, lomha hegyeket, míg a déli gyors-ból elő nem pattant borzasan, ijedten, dühösen, mint egy új Erinny, özvegy Lányiné.

— ... még csak az kellett volna! Megmondtam neki, hogy bitang gazember, a ki így lekapsolja az alvó színészt a társulatól! Hogyisne! Még azt mondta, hogy esendőkkel vitet el! Azt szeretném én látni!... Azt mondtam neki, hogy elmarad az előadás Lippán, ha én nem leszek ott... Hogy válsak jegyet! Mi a ménkü-ből, uram!... Aztán, mikor sirtam, belátta... Mit?...

— Tedd föl legalább a kalapodat, mama!
— ...jött a gyors és beszálltam... első osztályba!... Majd még válogatok, az volt épp előttem!... Megvan a kis táská? ... Na tessék!
— állt meg a Maros fölött átvezető hidon: — A baj nem jár egyedül!

— Mi az megint? — kérdezte Arabella.

Egy lila czingulusos, selyem kalapos, szakállas pap jött velük szembe.

— Pópa! Ez rosszat jelent! Majd meglátod, nem lesz szerencséd ebben a fészekben! — s a mellettük elhaladó után nagyot köpött, hogy a varázst megtörje.

A vendéglőben, a hova ebédelni tértek, Gyalokai megnyugodva fogadta őket:

— Na ugye, itt van!... Mit iszol, Aranyos, sert vagy sört?

A színészek nevettek, Lányiné mérgesen mókikázott a szájjával, a pincéz sértődötten várta óhajukat.

— Tudod, Aranyos, a «ser» az helybeli gyárt-mány, a «sör» kőbányai. Te csak igyál sört!
Az igaz, hogy furcsa város... ötlött majd mindennap Dini fejébe. A széles, nagy folyó méltóságosan szöke kanyarodása, kavicsos, rek-ketyés partja, a nedves, hideg levegőben párálló szomorú, dús, buja zöld, a tágas völgy, a nagy hegyek vonalban szegény konturja a közelebbiek tetsző égen, a melynek lusta felhői elnyuló lábakat eresztenek a borzas erdőkre, kéménytelen házak füstölő magas teteje, bocskor-csoszogás, oláh szó mind olyan furcsa, érdekes, barátságatlan. A szinkör csak félig fűdött, nézőtere fölött csodálatosan fekete ég csillagai pislognak vagy ponyva borul föléje esőben; a vásáron igazi lazi-konyhát látni, a hol a zsírral forró nagy üstből hosszu villára szúrva emelik ki a esőpógó oldalast s egy meg-vágott cipő középebe csapják; a Maros árja majd elsodorja, a mint egy tutajba kapaszkodva nézi a messze bemezősködő Arabellát, a ki után a nagyí óva, rémildözve kiált. A túlsó parton: ... sétálnak a romok felé, a kertek zöld sűrűjéből rengeteg sok lilászürke hamvu szilva látszik elő, négy krajezárt egy kalap

pal ad a bokrokból kibujó oláh; a mező gyepe végig hosszú-hosszu vászoncsíkok fehérednek a gyöngye napon; guzalyos asszonyok sétálva pörgetik maguk mellett az orsót; a solymosi vár omlott falmaradékáról Gyalokai bácsi éneklé a furcsa tájra le:

«Szittyá vitézek, a harez viadalma ne rettegessen benneteket...» A régi templom körül födétlen fejű búcsusok sajátságos panasza nyúl-long énekelve az egyházi zászlók ide-odaingó zöld, piros négyszögei alatt; térdencsúszva másznak a lépcsőkön a szent küszöb felé, undok sebeket látni, göresös nyomorékokat, hajkaszorús barna papok mennek lehajtott fejjel, az oltár káprázató ragyogásában fényes miseruhák mozognak a tömjénfüst elülő rétegeit zilálva, imádság, hála és jaj hangos és siránkozó...

Máskor a kellekes fia jön érte lélekszakadva, hogy siesen, mert a Postpischil Fáninak gyereke születik... Postpischil Fáni? A ki a zenekarban hajlott háttal nyiszitéli a vonót hegedűjén?... Szaladnak utcáról-utczára, egy kis sárga házhoz érnek, az ablakok csukva, semmi zaj, senki, az udvarba nem mehetnek bemenni, ott ácsorognak, fülelnek, végre haza kell takarodni és ő nem látott semmit, pedig a Postpischil Fáninak csakugyan gyereke született, a nagy is mondta másnap.

Szerencsétlen város, igaz... Az Arabella sokat rosszkedvű, nagy mindig veszekszik, az ebéd kevés, a szinkör kong és egy nap sürgöny érkezik, hogy a Béla nagyon beteg. A nagy a kezét tördeli, Arabella sírása sokáig hallszik az éjben s másnap a nagyit az állomáshoz kísérik át a boldogtalan emléktől hídor Radnára, az Arabella nem mehet, a műsor nem engedi... Négy hosszú nap mulva fekete fátylas gyászkalappal száll ki lassan a nagy a vonatból:

— A temetésre értem oda... Vérhas... járvány volt Nagysinken... az egész család megbetegedett, két gyerek és szegény Béla belepusztult, az asszony és a fiu kigyógyultak. Már javulófélben volt szegény fiam, egy éjjel a cselédre bízták, vizet kért, az nem adott, kiugrik az ágyból, revolverrel fenyegeti a lányt, az elszalad, ő kiissza az egész nagy korszó vizet és harmadnap már...

Többet nem tud szólni és esőndben sirat-

gatják hazáig azt, a kit ő nem ismert s a kiről később, a gyász beszédessé emlékezésével megtudja, hogy a felesége egészen behálózta, a megmaradt fiu egy szót sem tud magyarul, hogy a főnöke átadta neki a vállalkozást, a melyen tizezer forintot keresett volna, de így mindentől elesett, a befektetett kis tőke is odaveszett s hogy a felesége biztatására a nagy elhozta emléktől a Pallas Nagy Lexikona első három kötetét, mert magyarul ott úgy sem olvas senki...

Már az indulásról kezdenek beszélni s itt lenne az ideje megmondani, a mit eddig halogatott, hogy ő nem akar újra az Énekes Józival egy szobában lakni, hogy Arabella és nagy nélkül olyan, mint egy kis árva, hogy milyen lassan mulik el a mindennapi sírás, hogy rájuk emlékezteti a szomorúság, rájuk az öröm, de mégse szól, mintha valami nagyon fontosat, megváltozhatatlant félne zavarni szavával s csak magában hányja-vevi szorongó szívvel az ilyen furcsán összerakott két gondolatot: elválás... halál...

XXI.

— Na, ez igazán jól fog menni — állt meg Arabella hú ujjatlan bundájában a gőzgomolyagokat szabadító nagy fődö-emelgetés, kavarintás mellett. — Farnos nagyszerű Napoleon lesz s nekem már rég nem volt ilyen jó új szerepem. A szókimondást rólad mintázom... Hát neked mi bajod? — lépett közelebb anyjához, a ki bánatosan helyezte el a bádögfődön a ferdére kopott fakanalat.

— Hát hogy ne sirjon az ember, mikor olyan jó lesz ez a babesuszpáj és a Dini nem ehettek belőle!... Különben már három napja nem irt, félek, hogy még valami baja esett. Piaczrul mikor jöttem, láttam az utczában a sürgönyöst, már megijedtem, hogy hozzánk jön... Ha csak a délutáni postával nem...

— Jaj, mama, mit heczeleled magad? Nincs neki semmi baja! — rejtette aggodását Arabella, hogy anyját csillapítsa.

Ebédre csak fél asztalon terített, a leves még rendesen kitálalta, de a húst, főzeléket már csak úgy lábosan adta be, tányérváltás csak gyümölcsöz volt, kettejüknek úgy is jó, minek mosogasson annyit?

— Szegény Dini most éhezik! — nézte meg

babonás félelemmel kezében az újonnan szelt karójt.

— Mit beszélsz? — ijedt föl Arabella a görnyedt, több gondolat mint falat, szótlan evegetésből.

— Hát nem látod, hogy új darabot vágtam magamnak, pedig még van kenyérem?

Arabella megpróbált másról beszélni, a Farnosról, a ki egy vékony havelockban fagyódik tél kezdete óta, a Napoleon nővéreinek szedrepéről, a melyben egész olasz mondatok fordulnak elő és senki sem érti őket, Lefebvre személyesítőjéről, a kire mintha rászabták volna az őrmesterből lett danzigi herceg egyszerű, vaskos természetességét, de anyja haragosan zörrentette ki maga alól a székét:

— Bánja a fene a Madám Szanzsén-edet! — és ment mosogatni.

Mikor aztán az «ezüst»-öt : a két pár evőeszköz biztonságba helyezte az asztalfőknak, leült a Pesti Hírlap-pal az ablak elé, hogy meglassa a postást, ha arra jön. A politikai részbe épen hogy belekukkantott, polgári házasság, állami anyakönyvvezetés, zsidók recepziója, parlamenti vita izgatta ugyan, de le nem kötötte, végigböngészte A t. házból című rovat mezbe, mosolyba takart epéjű, alázatosan fölényes tréfáit Wekerle miniszterelnökről, Szilágyi Dezső miniszterrel s a rossz szenvedély mohóságával vetette magát a napi hírekre, nem öltik-e valahol szemébe a vigyázatlan gyermekek balcsesetéről szóló sorokban az ő unokája neve.

Nem, hálisten, ezuttal nem... De mi az? Konyhaajtó nyílik, léptek, morgás... a postás! S a mint visszakerül a szobába, első dolga a levelezőlap írását ellenőrizni, nem idegen-e, de Arabella alvást, tanulást vagy pakolást félbeszakítva már veszi ki kezéből és olvassa hangosan:

«Kedves Arabella és Nagyi!
Köszönöm a zsebpénzt. Vettem belőle 25-ért egy guatemalait és egy Seychelles szigeti raritét, a többi megpóroltam. Itt jó hideg van. Hát ottan? En egészséges vagyok. Hát ti? En szorgalmasan tanulok. A téli kabátomból a szemkóróda mellett a grájzleros előtt egy kutya kiszakított egy hosszú darabot, hogy a földre lógott, de a Majsainé bestoppolta. Mivel kedden

már karácsony, én szombaton d. u. érkezek. Az Énekes Józsi itt marad szünetre. Addig is csókollak, öllelek benneteket. *Lányi Dénes.*

— Szombat?... Holnap már itt lesz a fiunk — derül föl pislogva a jókedvű Lányiné arczán.

— És én éppen játszom! — fordul most Arbellára a bosszankodás sora.

— Hisz akkor már ma meg kell venni az ajándékot! De mit? — s hosszas tanakodás után egy pár koresolyában állapodnak meg, a fát csak kedden reggel veszi meg Lányiné a piacon, mert akkor hátha olcsóbb lesz s a Dini majd délelőtt földiszítheti. Vacsorára meghívják a Gyalokaiékat, a kik ugyis fognak valamit venni Dininek, hát ne maradjanak adósok, ezt a nyomorult Farnost, hogy kávéházban ne kelljen töltenie a szent estét, különben is tisztességes ember és hozzájuk úgy ragaszkodik és Gízellát, a Kis Csatacsillag-ot, mert az meg a Farnosba szerelmes. De aztán pontum! Lesz kocsnya, paprikás csirke galuskával, diós- és mákoskalács csukor helyett mézrel csinálva, mert úgy zaftosabb, egy kis alma, meg a fáról is ehettek néhány csukrot. Ajándékot csak a gyerek kap!

Lányiné az ablakhoz lép:
— Te, a Farnos jön!... Ejnye de mizerábilissan néz ki az ember! Ha lenne pénzem, vennék neki egy téli kabátot!

— Abból a félretett negyven forintból talán lehetne neki kölesön adni, havonként fizethetne vissza, rendes fiu, alig husz éves, úgy sajnálom! Szegény anyja, ha tudná...

Lányinének eszébe jutott Dini s nem talált szót ellene, hogy egy más aggodó anya fiát megsegítsék.

— Kezét csókolom, Lányi néni!
Az özvegy végignézte a hatalmas szál, derék fiatalembert, a keveset evők és sokat alvók sárga arczában pirosra fagyódott orrát:

— Mondja, Farnos, nem fázik maga ebben a vékonyágban?

— Egy kicsit fádom.

— Hát adunk mi magának kölesön harmincz forintot, vegyen egy téli kabátot!

— Hogy fogadhatnám én el azt...

— Úgy, hogy három hónap alatt visszafizeti... Hát persze! Ne okoskodjék, hisz még most is borzong! Várjon, kap mindjárt egy esése forró kávé! Holnap jön meg a fiunk!

Hogy örültek neki, hogy kényeztetették, csókolták, tapogatták! A kis könyv fölött elismerően bólogtattak: magaviselet, szorgalom, előmenetel, mind a három egyes! A Szókimondó asszonyság előadására megkérte Lányiné a titkárt, hogy hadd üljön a fiu előre a második sorba, ő maga a szokott helyén nézi végig hátul az előadást. Arabella csak úgy duzzad a jókedvtől, mosóújtében fehér málsis főkötője hol itt, hol ott ágaskodik a többiek fölé, milyen jól csinálja a sleppben való megbotlást, hogy nevetnek, tapsolnak, mikor a Napoleon nővéreinek jól oda mondogat, húsz évvel fiatalabb, mikor a császárnak elmeséli, mi csoda szerelmet ébresztett benne, a kis mosónében, rongyos fehérneműjű kis tüzértiszt korában, hiába illegett-billegett körülötte, csak nem akart fölneézni a sok csunya nagy térképű, adósa is maradt és Bonaparte ír még tartozik neki egy napoleonnal, tenyerét nyújtja, hogy fizessen, teljes joggal! Így még a Népszínházban sem játszószák, barátom!

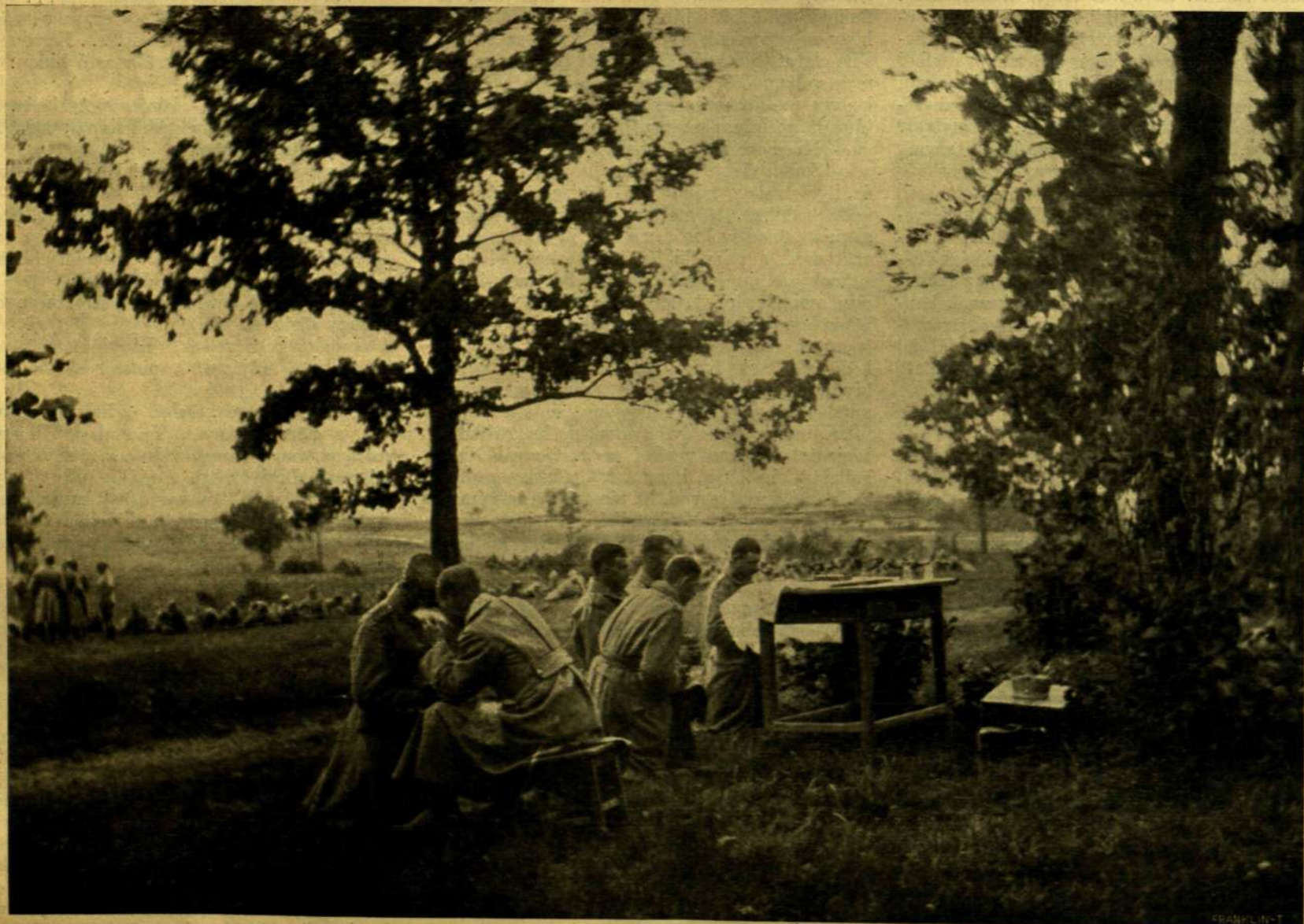
Dini mozdulatlanul figyelte Arbellát, a ki úgy beszél, mintha nem is szinpadon lenne, Napoleon gyönyörű hajtincset, a furcsa kabát mellébe dugott kezét, az élelmes rendőrmisztert... Boldog, hogy a minden figyelem központja az ő mamája s hogy körülötte nem tudja ezt senki, tapsol ő is hát... a lámpák előtt megjelenő Arabella mintha neki külön mosolyogna köszönetet...

Büszke! Meg van elégedve mindennel, a fával, a díszekkel, lánczezel, a melyet sajátkezűleg ragaszt, az Arbellának szánt ajándékkal, a melyet nagy titkosan ezer papirba s mindig nagyobb öt skatulyába csomagol, a koresolyával, vacsorával, a kedves vendégekkel, a kik

Jókai Mór Meséskönyvét hozzák neki, a Farnossal, a ki nem hiába játszta a császárt, úgy is beszél hozzá, mint egy felnőtthöz...

— És most itt van az én meglepetésem!
Arabella feltéri a pecsétet, eloldozza a spárgát, leemeli a skatulya födelét: még egy skatulya! Megint feltéri a pecsétet, már az ollót veszi... az egész asztal tele van papírral, skatulyával, mindig kisebb lesz a csomag s az utolsó flusz-papirból előtűnik egy fényes, egész forint! Nevetik, csókollják, a nagy vissza akarja adni a pénzt, ő megsértődik s az Arabella végre elteszi. A Gyalokai bácsi elneveli a «Csorda pásztorok midőn Betlehembe nótát, szép népdalokat utánna, a mihez a többiek zümmögő kórnut szolgáltatnak halkán, aztán felöltöznek és mindnyájan elmennek az éjteli misére. Olmos eső esett és el-elesúszva visítanak, minden lépésre vigyázni kell, de nem baj, legalább holnap könnyebb lesz jó jeget csinálni az udvaron.

Félnapokat elköcsolyáztat ott egyedül Dini, míg nagyanyja ki-kinéz a konyhából, nem tör-e ki a nyakát. Mikor ezt megunja, felkötöi egyik lábára az alköv zugában talált szerszámot, a sima fadarabot, a melynek aljára hosszában nagyon vastag drót van erősítve s ellöködi magát rajta a sikos kocsúton próbáról hazatérő anyja elé. Elviszik a belső városba kirakatot nézni, szinpadi ruhához selymet választani, a szomszéd pinczehelyiségben rendezett gyermekbálra, a hol kék lebegő nyakkendőjében pompázva sorba tánczoltatja a szép szerb lányokat, az egyiknek háromszor is vesz frissen sült fánkot, darabját egy hatosért s otthon, karja közt, mellén érezve még mindig a jószagu, puha tagok meleg érintését, boldogan szunnyad el. Később három királyoknak öltözött suhan-czok járják be az utczát aranypapir koronákkal, fültre kötözött nagy szakállal, furcsa, riasos szerkezeten a magasba szökkenhető, újra visszahúzható nagy piros csillaggal, a melynek belsejében gyertyácska ég; aztán a szerb karácsonyt nézik meg az udvaron lakó szegényebb emberek-

AZ OROSZ HARCZTÉRRŐL. — GYÓNÁS A TÁBORBAN.

OSZTRÁK ÉS MAGYAR TISZTEK EGY 30 ÉS FELES GRÁNÁT ÁLTAL LŐTT TÖLCSÉRZEN. (FÖLÖTTÜK AZ OROSZ DRÓT-AKADÁLYOK.)

AZ OROSZ HARCZTÉRRŐL.

nél, a szobában szerzetést hintett zizegő szalmát, a cserépben nevelt friss búza-hajtás sűrű, lágy zöldjét — és másnap anyja, nagyanyja kikísérik a vonathoz.

Megint jön-megy a szerető, intő hangja és naivan komolykodó levelezőlap Zombor és Szabadka között, de a Bajára menő társulat átutazik a városban s tapadó csók, szorongató ölelés ad új erőt a kis számkivetettnek a legközelebbi ünnepig, a mely örömmel gurítja vele a vasuti kocsi a gazdag tanyák mellett a szülői kar felé és sirásban szakasztja vissza csakhamar Majsainé meleg konyhájába a még megtanulandó részében egyre vékonyodó könyvhöz.

A tanító úr azonban prémes sapkáját kemény kalappal váltja fel, az égen a felhők fehérre fényesedve úsznak, a kertben ragadós rügyek csillognak, zöld ütközik a nedvessé puhuló földön, hernyó potyog a könyvükre, napról-napra későbbben gyujtanak lámpát és az Énekes Józsi magyar címert, csokolódzó galambokat, versikéket karezzolgat egy túvel piros héjju tojásokon.

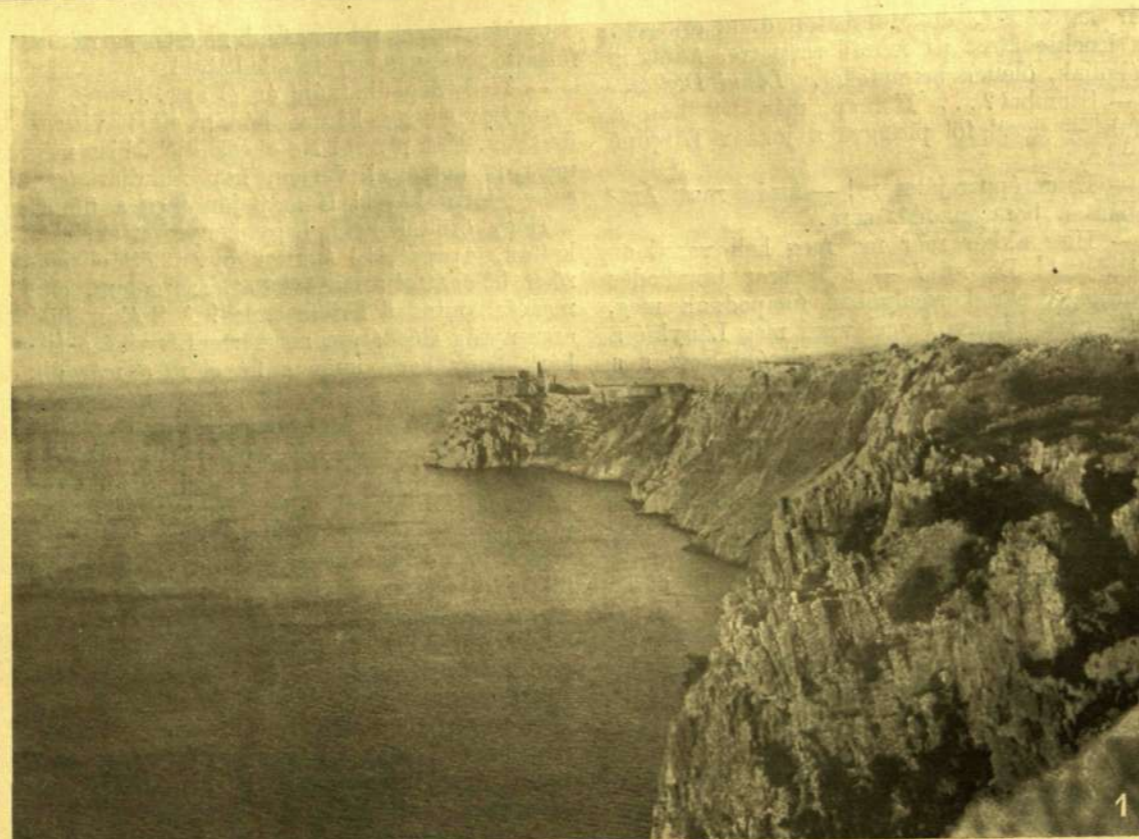
Dini szépen bepakol, nem úgy, mint a nagy, hanem rendesen, mint az Arabella; a Majsainé megcsókolja, az Énekes Józsi kikíséri a vonat-hoz s fértas kézzorítással bocsátja husvétit vakációjára, a melynek hideg szele az alig elmúlt tére emlékeztet, de föl-fölviduló nap-sugaras tekintete a nagy vakáció közeledése elé pislog biztatón. Most meg fogja, igen, meg akarja mondani, hogy nem megy vissza többet Majsainéhoz, a hol lefekvés után az Énekes Józsi mindig lányokról beszél, komisz tréfákra és sok egyéb rosszra biztatja s a mikor Majsainé benéz hozzájuk a nagy suttogásra, ő az, a ki úgy tesz, mintha régen aludnék. De Baján sok ujság, nagy mozgalom várja s Dini nem mer előállni félénk ultimátumával.

A Bárány vendéglő éttermében csak egyszer vacsoráznak jó, ezírtrommal csöpögtetett bécsi szeletet, csak egyszer mennek végig régi sétahelyükön, az országuton, a melyről homályosan villózik emlékezetébe, hogy azelőtt nem oldalozta rózsával kötött töltés s nem borzoló-dott hosszában, a szép mezőt takarva, poshadó víz a fák között s kora hajnalok kocszi viszi őket az alig megismert lakásból az áradt vízi nagy Duna szélén várakozó hajóhoz.

Elöl, az orrában, türelmetlenül harangoz egy matrözlegény, a ketreczes hídján ide-oda-járkáló kapitány beleszól a nagyszájú, vékony, sárga csöbe, egy parasztasszony guruló léptekkel szalad az átvető hidaeska mellett kiabáló két matröz felé, a hajó elsikoltja magát, megremeg s csapkodva zihál el a kikötőtől be-lefelé a nagy víz iránt. Arabella lemegy a kajütbe s Dini nagyanyja örökös szeméi előtt elgondolkodik a hús szél söpörte fedélzet egy zugában: új direktorhoz szerződtek hát, mert az kapta meg tölire Zombor-Baját... az első gimnáziumot is Szabadkán fogja járn... így lehetnek csak közelében... megint az Énekes Józsi... most szóljon talán?... mért mondta az Arabella, hogy nem színészek szándékozik nevelni, mikor tudhatná, hogy ő tengerészek készül?... Baráti szeretettel tekint alá a hullámokba s a bántó gondolatoktól lassan elszakadó figyelme a sok-sok lánivalóra tapad.

Fűzes szürkül a foszló ködben, zöld hajú mocsaras tükördarabjai csillognak rózsaszínűn, tömött bokrok hosszú sövénye fogja el a pillantást, egy-egy nyílásán fehér ház, tarka tehén, távoli falu tornya kukkant lengő siklásukra, két nagy ladika ácsolt fekete házikók lomha nagy kereküket forgatnak oldalukon, tájtekos hullámtekeres szalad el a hajó aljától, méltóságos, finom utazásuk mögött nyíló két fodor-csik egész a partokig hullámozza ékét, lassu táncban maradnak el a malmok, nagy hegyek látszanak amott messze, innen pusztai sík, város mászik eléjük jobbra a parton... — M. hács!

Vérpatatok, üvöltés, Tomory, kardesattogás, Lajos király: gyúl föl emlékezetében a mohácsi vész. Körültekint, az utasok nyugodtak, izgatottan néz a partra, de nem lát mást, csak piszkos, szénporos, fekete földet, hegyekké halmozott nagy széndarabokat. Túl buta, néma, tág mező lapul... nézi, nézi s egyszer csak koronáját óvatosan mellén szorongató ijedt kis fú vágat lobogó barna hajjal, nyomában fekete reverendás alak bokrosodó fehér lovon,

1. Dujno. — 2. Szanitécz kutya a Karsztban.

A DÉLNYUGATI HARCOZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk félvétele.

most visszafordul, kardja magasra csillan, borotvált arcán ömlik a vér, turbános fildzők ostorozzák lovukat, ott egy hanyatt borult ágyú csöve, irgalmat kérő kar remeg ki a bokor aljából, eltűnik, ág lesz belőle, az ágyúból fatöng s ő ismét csak az őrös mezőt látja, az utálatos, mocsos szentet és elszorodik. Visszavonul a hajó remegő gyomrába s a kis korlátok támaszkodva nézi az értelmes gépet, a mint nagy vaskönyveiket változtatva föl-föllöki, a tengelykéje körül komikusan kerengő két kis fúrge golyót, a fekete, zsiros izzadság cseppeket, a rezes, aczelos csillgású lüktető zakatolást. Elmegy a hajó orrába megtapasztalni a kis harangot, beül a vastag kötéltekeres közepébe, idegenkedve bámulja a keskeny lécekből rótt padlaton tarka, piszkos batyuk, csomagok között szerzetést heverő, kuporgó szegény utasokat, elszórt ételmaradéka utálkozni, megneveti az ide-oda guruló üres üvegeket, irigy tisztelettel tekint az erős matrözök után, a kik hátul egy külön kis vízszintes ajtón bújnak el a mélybe koronként, megbámulja a kormány zúgva nekiperdített, hirtelen megállásra fogott barna kerekét, örül a hosszukás hegynek, a mely jobbra tünik föl a lapályból, a kikötők felé hajított bunkófeji spárga csomónak, a végéhez kötött lomha kötél huroknak, a mint kibukik a vízből s a cölöpre kanyarítja egy

legény és sajnálja az ebédre fordított időt. Íme, el is mult a nagy-sok mocsaras kanyargás, jobbról új magas hegyek jönnek mindig közelebb a vízhez, a melynek lilás, rózsaszín, opálos tükrén előreferdül a hajó árnyéka a szelesítő alkonyatban. Féltekenyen takargatja be a látnivalókat a sötét s messzi lámpaszemekkel hunyorgó utána gúnyosan, nézi-e még. Hiába kélmi, már aludni megy.

Nébe, meleg szag ugorja körül a kajüt ajtajában. Részkedvű fény, éjjeli nyugalom mra guszorodott emberek dunsztolódna az alacsony mennyezet alatt, a mely remeg, a kis oszlopok remegnek, a lámpaláng remeg, remeg a pad, a párnául tekert kis kabát szúr, fullasztó, súlycs hőség égeti száját, orrákat: aludni nem lehet... Aztán egyszerre felriad a mozdulatlan csendben, fakó világosság tekint be a kis, kerek ablakok során, az alvókból sok hiányzik, a nagy szoknyáját keféli és Arabella fészülködik.

— Elég jó kávéjuk van, csak zaccos! Siesse-tek! — szólal meg Lányiné.

A kávé csakugyan zaccos volt, de jó meleg és gyönyörű hús hajnal ragyog a fedélzetén. Térdig érő kék kabátos, lapos sapkás, hosszú kardos, fésületlen, vad képű fekete legénykék beszélgetnek az utasokkal a bejáraton belül; a parton agyongyűrt, zezugos fekete város zsufoódik hegynek fölfelé; egy lejtőn sétautas

1. Tengerész megfigyelők a harcstéren. — 2. Távirás a föld alatt.

A DÉLNYUGATI HARCOZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk félvétele.

nagy kert látszik, czikezakos faldarab. A hajó harangoz, a szerb tiszték egész szokatlanul szalutálnak s kék pantallójuk ellépked a part felé. Balról a tengernyi vizen nagy, kételemes magános ház, mintha úszna, jobbról rejtegető falak közé bujt épületek kukucskálnak büszke csapkodásuk után a hegyről, szürke csillanások ugribugrálnak siklásuk előtt, bujósdira jó sziget itt is, ott is, szépen ívelő magas töltés kanyarodik a már feltetsző hajóállomás iránt...

— Igen, ezt a töltést...!

Dini megfordul.

Egy szemüveges, ősz szakállú, piros orru úr hadonász egy sovány, még gyerekkorában örökre megjíedt néni keze előtt: — Két bitang belgrádi szerb evezett át esolnokon tegnapelőtt éjjel elvágni, hogy a mi édes hazánk áldott lapályára zúduljon az ár haragos fölölege s az ő területük mentesítve legyen! De legyen nyugodt az igazgatónő ő nagysága, derék fincaiznak elespték a gaz-fizkókat és Pancsova megmenekült. Hogy mi lett velük, azt nem tudom, instálom szépen! Megyek a csomagomért!

— Na, Dini, gyere, kiszállunk! — fogta meg a kezét Arabella.

Dini fájdalmas tekintettel búcsúzott: «Isten veled, szép hajóseletem!» s a parttól is még visszavisszanézett. De bánata az új lakáson csak

hamar elszlott. A háziúr a tornász különös szárazsággal tömött ki szalmával, hogy odaállítsa a többiek közé a nagy szobába, a hol husvét hétfőn csinos kis fruska lányai likórral, habcsókkal, dióból-mandulából készült cukor-sonkával várták az öntözőket s nem a markába nyomtak piros tojást, hanem a gomblyukába tűztek egy szál virágot. Azért a tojás jó lett volna, mert itt az utcán érdekes játék divik a fiúk között: jól körül kell fogni a tojást úgy, hogy csak egy kis darabja lássék, a krajczárt éll kell belevágni ott azon a ponton, de a kéznek nem szabad hozzá érni. Ha beleáll, a tojás meg van nyerve, ha nem, elveszett a krajczár. A kis fruskák kedden, az a lányok napja, igen jószáguk otkolonnal locsolták le, de csak a fejét, hogy a ruhának ne ártson esetleg. Ha nyugodtan ült, aztán egyszerre hirtelen fölzipcogott, egész jól szaglott feje fölött a levegő még este is, mikor Arabella melléje ült és vállát átöleve beszélni kezdett: — Holnap a nagy elvisz hajón Zimonyba, ott vonatra ültet s te nem szállsz ki sehol, csak Szabadkán. Tanulj, édes kis fiam, továbbra is jól, mert, látod, jövőre gimnáziumba kell menned s az csak úgy lehet, ha igen jó bizonyítványt hozol a negyedik elemiből. En csak úgy taníthatatlak, ha nagyon jól tanulsz, mert nincs

sok kidobni való pénzem. A rossz diákra a mit költenek, az igazán kidobott pénz... No, no, jól van, ne érzékenykedj el, te jó fiu vagy, nem is azért mondom, hanem azért, mert te már ezt megérted... Te, a ki olyan okos leveleket írsz és egyedül utazol... Azt akarom, hogy meg tudj a magad lábán élni, ha fölősz, becsülettel... En meg ígérem neked, igyekezni fogok egy olyan szerződést találni, hogy ne kelljen külön lennünk... Egyébként most jó helyen vagy s annak én nagyon örülök!

— Aber wie? wie werden wir das treffen? Das frag ich von dir! — kérdezte Lányiné, a ki egy széken állva nézegette a szerény tetejét, nem hagyott-e ott valamit véletlenül az előbbi lakó, a mit aztán rajtuk keresne később.

— Ich hab nur so gesagt! — felelt a lány. — Nach dem Kafé er ist so traurig geworden!

Dini, a ki uzsonna közben elhatározta: itt a legfőbb ideje az Énekes Józsi nevének említése nélkül kijelenteni, hogy ő semmi áron sem akar Majsainéhoz visszamenni, fejét anyja mellére hajtva belátta, hogy most már minden késő és hallgatott.

XXII.

Rónai Károly direktor úr kis kövér, kopasz, erősen sémi arcú férfi volt, huszonöt krajczáros szivarokat szítt, erősen kártyázott s a tagoknak nem fizetett.

Mért is fizessen, mikor az üzlet nem ütött be? Társulatot szervezvéen egy előre láthatóan hamar kimerülő, de igen gazdagnak feltüntetett gipsz-bányácska gyors eladásának netto nyereségéből, kettős czél lebegett az életet és vállalkozást egyforma gyönyörrel habzsoló lelki szemei előtt: finoman, parancsolóan urizálni egy teljesen tőle függő emberesoportban, a honnan minden nagyobb fáradság nélkül fog alázatos, szerény lumpokat testőrségül és győnge idomu, győnge erkölcsű lányokat szórakoztatására kiemelni, továbbá a gipsz-tőkét ügyesen megnövelni, megfizetett kommunikékkal nevével felszínre dobni, a mi egy újabb üzletnek nem megvetendő alapja lehet egykor. Fenomenális gondolat! Pénzbe csak a bagó meg a blatt fog kerülni, de hát azért a pesti Seemann kávéházban is fizetni kell. A keresztények ebben is nagyon ügyetlenek! Kell egy erdő díszlet, két szoba, egy falu és egy lovagterem, egy «duczczet» jelmez azoknak a régi koroknak ábrázolására, pár parasztruha, olesó, és um Gotteswillen! nem kiállításos darabok, a melyeket nem vesz meg az ember, csak néhány előadásra kikölesönöz. Ha nagy pénzek jönnek, mindenki megkapja a fizetését, ha nem, elég lesz azoknak egy napra egy forint. Se a koloratur énekesnőnek, se a szubretnek nincs hangja, megette a cigarettát és a pezsgő, ha egyáltalában volt, ezért olesók, de szép lányok s határozottan mindinkább a lábával kell énekelni annak, a ki tetszeni akar. A hősszerelmes hülye fráter, de olyan, mint egy Adónisz, utána fog örülni egész Délmagyarország s Erdély! Így aztán úgy a férfi, mint a női közönség meleg részvétele biztosítva van. A bonvivánom igen ügyes tarokk-partner. S hogy mindenkinek elég legyen téve, van itt jó színész is a teli szeszona: a drámai apa, a ki, szegény, részeges feleségével és négy gyerekével nem tud megmaradni az egészen előkelő társulatoknál és Zombor-Baja kedvence, Lányi Arabella, a ki maga irt nekem, hogy hozzám akar szerződni, a bonviván szerint azért, hogy Szabadkán inaskodó haszon-talan fíához közel legyen. Ezek ugyan nem fog-nak máshova szerződni, a többi pedig úgy is frissíteni kell, mert a szerelem kopik... Hajaj, az üzlethez csak ész kell és némi szerencse!

Ész, az határozottan sok volt. Szerencse? Na, Pannosován, das geht noch an, bővegszaru-jából hullongott még megmásm, de már a tehenes Nagy-Szent-Miklóson nem szórta glükbe Atilla kincsét és ágyus Gábor Áron Kézi-Vásárhelyén egyszerűen beszűntette a Rónai-val való rövid ismeretséget. Nem hiába menő szekér van a város czimerében, alig hogy jöttek, már is kifelé állt rudjuk, mert az egy héttel utánuk odaérkező vándor-czirkus négy lova, rúd-egyensúlyozó művésze és dummerauguszta több, mint fele közönségüket magához szippantotta. Polytan arról volt szó, hogy a kifűzött idő előtt tovább mennek s Lányiék egy remegésben voltak fiuk miatt, a ki már megindult

más, komoly Timár-Batanes István s a finom, mozgékony Edelenyi Dezső, a kinek papája a gimnázium fizika tanára, barátságukba fogadták, Majsainé végre elismerte érdemét s az Énekes Józsi halkabban parancsolgatott ezután. Timár-Batanes Istvánnal minden óra előtt kikérdezték egymástól a leczkét, Edelenyi Dezső meghívta tágas uri házukba uszonna kávéra, a melyet egy tisztá, kis, fekete csipke bóbítás néni tett mosolyogva eléjük, az Edelenyi nagyi-ja, a kinek apró lépteit, kissé hajlott vékony vállát úgy szerette nézni, mert az ő nagyját juttatta eszébe. Kávé után színházat játszottak a játék-színpad dróton ki-bevezethető alakjaival, a kik Hunyadi László történetének előadására voltak direkt csinálva, mindenféle furcsa gépet forgattak, néztek, a papa saját keze készítette ajándékokat, az Edelenyi annyit tudott ugrálni, olyan vig volt és kedves, hogy ő is egész nekidivámodva, dudolgatva sietett haza alkonyatkor a Zentai-útra. A Dezső sokszor nagyon kiabált és mindig tegezte, de ő nem mert nagyon zajos lenni a csöndes öreg néni miatt és sok hiába való próba után megmaradt csak mégis a magázásnál, különösen ha Arabella zombori szegényes lakására gondolt a gazdag, derült, uri házban s ha szívébe dobant a vágy a nagy csókja után, mikor a szelid öreg néni a ficzánkoló Dezsőt, homlokon csókolta. Ő nem ficzánkolna, de odasimulna... mért is...?

Két-három napig, míg vágyat, irigységet visszagyűrt, elfelejtett, nem is ment Edelenyiekhez. Lurkó barátok közé vegyült hazárd játékban néha öt-hat krajczárt is elgurigálni, Sándor falu felé gyalogolva kísérletezni, mennyire hatolhatnak be az ismeretlen területre, míg a bunyevác szuhancok poffal vissza nem fenyegetik őket a városba, domb-oldalon szánkázni valahol messze a másik végén, kék gálicz követ keresgélni az állomás melletti szemét telepen, Palics felé menve a sárban rothadó talpfákon ugrálni, a meddig futja, a csipős, piros bogarakkal telt tóban fürödni és egyszer, hízogó bujtogatásra bélyeget lopni a papirkereskedésben. A segéd nem szól semmit a hosszú válogatáshoz, de a mikor az egy délafrikait kifizetve menni készül, elővéteti zsebkendőjét, kiráztatja belőle az odamanipulált három-négy másikat, azt mondja, jól van, több semmit s Dini azt hiszi, hogy másnap reggel már be sem mehet az iskolába, kicsapják. Egy hétig mardosó gyöt-rődés az élete s csak lassan-lassan gyógyi meg a dolgok rendes folyása, hogy a segéd senkinek sem mondta el. Ő sem említi egy léleknek sem, bár mindig szemé előtt lebeg a fatális zsebkendő minden ráncza, pizska, a kihulló bélyegek. Igen alázatosan, igen csendesen, bátortalanul állít be újra Edelenyiekhez, hisz alapján véve nagyon jól érzi ott magát, az a kis fájás, az a kis irigység még mindig tűrhetőbb, mint a vásott fiuk közt való izgalom s az önmaga előtt restelkedő, kinzó, álomrabló szegény... De ez már más, ez már szédülés, fénypontok ugranak szeméből kifelé s karikákká tágulva tánczolnak el vesztettül a teljesen elhomályosodó világba...

Dezső, én nagyon... beteg... szédülök... Nem tudok haza... — s mire fölcusdik, érzi, hogy a földön fekszik s a szelid néni támogatja lábára. A Dezső átöleli a derekánál, a szobalány is fogja s úgy mennek a hosszú, hosszú, vége érhetetlen utcán a sarokig. Ott megáll, visszatekint, alig három házat mentek, de könnyebben érzi magát, újra lát, bucsuznak tőle, Dezső a keze fejét gyúrja, a mint a szobalány gyöngéden húzza maga után s ő megindul egyedül a bizonytalanná puhult házak között el, el, haza, nyugodt, szilárd lábú ágyba... A párna légységét még érzi, a paplan melegét, a Majsainé kék kötényét még látja, egy öreg urat, egy székábat, a mely tovább szalad s asztallal, ablakkal fölönnyul a feje fölé...

A második nap, a mikor Majsainé vörös keze orvosságos kanállal közeledik szája felé, megkérdezi, mióta fekszik. Föl próbál ülni, de szédül, visszaereszkedik fekvésbe és nagyon gyöngének érzi magát. A szoba butorzatának keresztbe fordult vonalait, festett ereszét, az ablak-fák duplán kettős keresztjét, a melyből a belső kissé odább eszött, apróra megfigyeli, hallgatja a konyhából behallzó zörgő, sestetérgő motozást, örül az Énekes Józsi jöttének, a ki jó friss levegő szagot hoz magával s az alkonyat

mécstelen esőndjében gondolkozva nézi az udvar legutolsó vityilójából hozzája jött öreg, öreg néni, a mint ágya mellett ülve hangtalanul mozgatja vékony ajkait s időnkint meg-megzörrenti nagy fekete szemű rózsafüzérét. Reggel és délután egy-egy kanállal bevesz a jó, edes, sűrű orvosságból, enni semmit se kap s lassan tisztuló feje aggodni kezd, hogy mégse javul. Kezébe veszi az orvosságos üveget, a czimkén az van fölírva, két óránként egy kávé kanállal!

— Majsai néni, Majsai néni!
— No, mi az? — nyit be az asszony.
— Nem jól csináljuk, nézze csak!
— Ejnye, az árgylussát a buta fejemnek, hisz akkor hátrányban vagyunk! Igya ki eccezere hát, a mi még benne van!
Zavart, félős mosolylyal emeli szájához a lilás vörös folyadékkal szinte félig telt vizes poharat s a kellemes szirup szerzetét szaladgál összegyűszorodott gyomrában. Vissza fekszik s jóleső álomságba pállik körülötte a világ.

Délután azonban már posta-hivatalt lehet nyitni a tisztába húzott ágyban s este az imádkozó anyóka fogatlan szája elbegegi, hogy utoljára ájtatoskodik ma kis betege mellett, mert buzgó fohásztát meghallgatta az Úr. Az Úr!... Egyedül maradván, szép mértani pontossággal összeszeli két kezét s addig mondogatja repeső kis hálával a Miatyánkot, míg elalszik.

Reggel nyújtózkodva ébred... lába idegen testet érint, keze is valakinek az orrát, megijed, ámulva igyekszik látóvá pislogni beragadt szemét...

— Nagyi... te vagy?
— Hát ki lenne?... Én bizony! — de nevezte csakhamar sanda gyánúnak ad helyet. — Ejnye, de sovány vagy, te gyerek!
— ... hát Arabella?

— Baján van, te csacsi. Én csak egy darabért utazom Szegedre az ottani társulathoz kölesön kérem, egy kicsit ledülem ide melléd, olyan álmos voltam, mindjárt megyek vissza a vasútra... Mitől lettél te beteg?

— A vén tyúk mellehusától, nagyi, én tudom, az Majsainé mást mond, de így van, hidd el! — suttogja Dini nagyanyja borzas fejéhez dugva kis arcát.

Lányiné elégedetlenül surolja fejét ide-oda egy ideig a párnán szótlanul, aztán fölül:

— Na, fordulj be, Dini, felöltözöm!
Persze, nem neki való ez a nehéz paraszt koszt... Ki tudja, mivel tömik kis kakabélt!... Nem, ez nem meg... Hova a fenébe tettem azt a zihherhejz tüt?... Hiába, nem vigyáznak úgy rá... Fene egye meg azt a Rónait, mert az az oka, meg ezt az egész kujtorgós, ripacs nyomorúságot...

— Na, szervusz, megyek! — hajol le unokájához.
— Még egy puszt, nagyi, vidd el Arabellának! Most nem kísérhetlek ki, mert még nem szabad fölkelni, ne haragudj!

Nagyi az ajtó kilincse téve kezét megáll, gondolkodik, hirtelen vállat rándít, visszafordul s száraz mosolya mellett száraz kezével visszainteget:

— Pá, pá, szívecském, pá! — azzal helyre rántja fején az elferdült kalapot és sáros szoknyájának némileg foszlott alja elcsap a csukásra szűkülő ajtónyílásban.

XXIV.

Minden olyan gyászos, fáradt, bolond zagyvaságba keveredve, mint a gúzs szorítja le lelkét...

Ez a szerep, a mely két marokkal szagatja föl a régi sebet... Mért is kell neki játszanania Schwartzé Magdát, neki, a ki épp úgy egész bensőjével távollevő fiúcskájá után eseng, mint az Otthonába visszatérő nagy énekesnő povero bambino-jáért? Nem törte-e ő is magát keresztül annyi nyomorom, megaláztatáson fiúcskája miatt, mint a ridex becsületérzésü alezredes fölfelé, fénybe, dicsőségbe, vagyonba bukó leánya s mit ért el vele? Hát mit vesztett Magda, az otthont, a szürke, korlátolt, polgári otthont, a mely most vissza akarja kényszeríteni magába s bűnbán fogant fiát kidobni oda, abba a távoli világba, a hol a napfényre nyílt szeme? De ő, ő, egyetlen hibája egyetlen szerelmes gyümölcséért reszketve, aggodva két tenyérrel tuszkolt távol magától újabb szerelmet,

gyöngédséget, léha, mámoros életet s lealázta magát Borbás truppjához, Rónai ripacsaihoz s mindent hiába, mintha valami undok átok változatná kezében ölomná önfeláldozása véres, verejtékes, kínos aranyát, éjjel fele hangját hallja, lázban gyöttrődő vékonyka hangja panaszt Arabellája után, szomorú kis levelezőlapjai árva, okos, fájdalmat rejtgető sorairól szívére kúszik égetően a pár kicsi könnyesepp foltja, látja gonosz fiuk komisz csinyjeiben hátul ténferegni félősen, szeszélyes úri barátjával felénk szerényen játszatni, a mit az akar, a nagy, paraszt Zentai-uton bandukolni haza, a hol nem várja az anya gondolatolvasó aggodó szeme, szeretettel főzött könnyű kis ételek, esőben átázott kis lábára friss, meleg harisnya, nem takarja be éjjel senki nyugtalan álomban paplan alól kirugdalt fázós tagját, szemét, agyát mértelen túl erőlteti a tanúlással s nincs senki, a ki okos időfelosztással váltja a játékokat és könyvet finom, hosszú ujjú dolgos kis kezében...

S az az udvarias, hideg válogás a Végyszínház-tól: köszönik az ajánlkózást, de elkészték, a teljes társulat már javában próbál a közeli ünnepeles megnyitásra... a szervezkedő Magyali nem is felel... s máshova vagy írjon? Ha szerződötnek is, Dinit nem vihették magával!... Hát csak Rónai lenne megint? Félőves vándor faluzás csak azért, hogy a téli hat hónapban Szabadka felé esengjen vágya Zomborból, Bajáról, idegen kezek közt fájdalommal tudott gyöngeszívú vézna fia után a nyáránál alig jobb; meg nem érdemelt, egész fizetését sose látó, utolsó idege utolsó rezzenéséig kibaszta a tehetőségét elkeserítő, szegényes művészkedésből?

— Ki a ménkü máskál már megint abban a konyhában! — csapta le az ablakpárkányra lapját Lányiné s a szemüveget erélyesen fölönnyomva homlokára, mint egy sisakellenzőt, nagy léptekkel kifelé indult.

Arabella fölrezenve vette kezébe újra a tédén nyugodt szerepét s tovább olvasta ott, a hol a Sudecmann dráma fojtogató szomorúsága bánatos testvérül idézte föl szórakozott figyelme mögül a magáét: «A milyen formán mi ott találkoztunk, nincs velem szemben semmi kötelezettség. Otthonommal szakítottam, fiatal, ártatlan voltam, hevesvéru és őrizetlen és úgy éltem, a mint a többieket láttam élni. A tied lettem; mert szerettelek. Talán...»

— Te, a sürgönyös! — nyitott be Lányiné izgatottan a vékony vevényére fűzött piros pecsétes papirkával. — Csak nem a Diminek van valami baja? — Az aláírt zörgős kutyanyelvet csak úgy dugta ki az ajtón: — Itt van! Isten áldja!... Ezek is csak mind a borralvalóra lesnek. Majd!... Na, mi az?... De mi lőt téged, egész fehér vagy? — állt meg ijedten lánya előtt, a kinek két szabályos szemöldök íve sáppadt fájdalom bontotta vonalban remegett hinni nem akaró, zavart pillantása fölött. A szótlanul átnyujtott papírlapot a rossz hírre mohó aggodalom türelmetlenségével vette kezébe, a másikkal reszketve kaparta orrára szemüvegét:

— Magyali... Harmadik évbenszázharmincz... Szerződöttem drámai és vígjáték anyákra, három évre, elsőben száztíz forint, harmadik évbenszázharminczra nő. Sürgöny választ kér Magyali — dörmögte maga elé folyamatos gyorsasággal, elhulve tekintett föl egy perczig, aztán újra meg újra végig szántotta tekintetét a tánczó papíron s először életében se szitok, se sóhaj, se panasza, egy szó sem tudott megszületni némán mozgó ajkán.

Arabella szótlanul bámulta az ablak fehérségét s a divány támlájára tett kis óra nagy, heves zajjal perczegett... Tekintete aztán a mutatokra fordult és sokáig nézte őket, míg meglátta, hogy mennyi az idő. Akkor hirtelen arca elé kapta két tenyerét s hosszú sóhajban lassan nyílásra vonta oldalát, hogy kis ujjá esukott szemébe nyomulva pillát széthúzza halántéka felé, mint nagy jelenések után szokta a kulisszák között szétörülni az izgalom fölőleget, körültekintett, megtárgította blúza nyakát, vállát hátrafesztette, mélyeket lélegzett s a földre eszött szerepét fölkapva, olvasni kezdett: és úgy éltem, hevesvéru és őrizetlen, a mint a többieket láttam. A tied lettem; mert ártatlan voltam, hevesvéru és őrizetlen és úgy éltem... S elmaradjon a taps, a babérszörök, a sok kaméliás kosár Gautier Margit fehér haldoklása mellől jutalomjátékokon?...

szertettek. Talán bárkit szerettem volna, a ki akkor élembe kerül. Úgy látszik, ezen át kell esni... Soha többet Fedora, Fedora herczegnő, a kinek szerelme, bosszja őt, élte! Hogy felélegzik az egész ház, mikor Lorist keblére öleli az ajtó mögött lappangó rendőrhurok elől... ezen át kell esni. És olyan vígan voltunk, ugy-e? Haj az őcska bódében, az ötödik emeleten, a kőfaragó-utcában, ott tanýázott a három leány... Soha többé Francillon epedő, okos vakmerősége, Lecouvreu Adrienne, Adrienne! büszke szenvedése, elragadtatót urak hízogó kezébe az öltöző ajtajában...

— Kolozsvár nagy város — szólalt meg esőndesen Lányiné.

A három leány az ő boldog szentségében. Két potya zongora, este kenyér és hagymás zsir. Emmy sajátkezűleg olvasgatta föl a petroleum-főzőt... Soha többé a kis pajkos majom, szeszélyes Cyprienne, a páholyból kinyúló fehér keztyűs női kezek tapsa! Se Bálti Teresi, se Boriska, hanem Csapóné pár marakodó szava! Melyik égi bíró kívánja tőle, hogy vágja ki szívéből a dobja oda ennek a shylock Eletnek? Soha többé a tapadó csóku Julia szűzi kínálkozása, Ophelia szende örülete...

— Egy nagyobb előlegről ki lehetne ruházni, Győrben a mi meg van, az a kis adósság a selymesnél, egyszerre kifizetni! — vitatta meg Lányiné magával tovább az eshetőségeket.

Bősz, makranczos Kata pörge szaváért felzúgó tapsorkánt csak úgy dobja oda egy mozdulattal elhajított fatálsága után? Nem lehet, nem lehet... «Ki lo szá? Talán ének-leczkékéket adnak, talán komédiáznak. Oh, igen finom kompánia voltunk. És miután a tréfa egy fél évig tartott, szívem kedvese egy szép napon elünt...»

— Két szoba olesó butort lehetne venni, a magunkéban laknánk, bejárónét fogadunk, főleg a mosogatót végett!

«Otoba, bárgyu teremtés voltam, úgy élveztem szabadságomat, mint egy elszabadult majom. Te általd asszonygyá lettem. A mit művészetemben elértém, a mire egyéniségem képes, azt mind neked köszönöm...» Vajjon mit írta únt pusztájáról a hírre? Kutva-fene-csuda egy ötle! és hogy szerénységét kíván az üde arcu, ragyogó fogoru hánva szerepkörhöz... Nem lehet, nem lehet! Ne legyen több-

bet daczos jégpánczéba burkolt rajongó, büszke, nemes szívű Claire, hanem a szintelen, agg méltóságú Beaulieu márkiné, annyi, annyi forró este tapsolt ünnepeletjének háttérben szerénykedő statista anyja, a ki örülhet, ha a függöny lebonye elé kézenfogva vonulók sorában utolsónak ő is kidughatja fejét a más nevével tomboló, változó tapsból a rája jutó szerényke részt megköszönni?

— Hogyisne, hogy szakácsné lopja azt a nehezen megszerzett pár krajczárunkat? Megvárom, míg reggel eltakarít a bejáró, mert nem jó az ilyen népséget egyedül hagyni, kifeszegedik a zárat, az olyan olesó kaszinnak, a mit mi veszünk, nincs ám verthámj zára, aztán elmegyek a piacra, attul a kosztól nem lesz beteg senki!

«... igen, nálunk a pinézében egy régi aeolhárfa hevert, ott rothadt el, mert az atyám nem szerette... Egy ilyen aeolhárfa a pinézében, ez volt az én lelkem is... Ei, dehog, dehog, minden vihar új hürt tépet benne zengésre, zengett, zengett s most én lökjem pinézébe mindezt a zengést, hogy ott rohadjon el mert a fiam...? A fiam!... Hát nem érte züllöttem-e le önként ezekhez a ripacsokhoz is?... De nem! Véremet, álmat, jómódot, szerelmet, mindent, mindent érte s most a mi éltet, a mi erőt ad, hogy keservesen összezokogjam, szenvedjem a kezébe adott tiszta kenyeret, a szerepeimet, szerepeimet kéri soványka karjával, bús, sárga kis arceoskáiában könyörögve égő okos, bánatos szemével?... Ó, hogy megvert mind a két kezével az a láthatatlan, könyörtelen Isten... O mio bambino, mio povero bambino... Hát hol kezdődik ennek a szerepnek gyötrelme s hol kezdődik az enyém... Mio bambino, mio povero bam...»

— Két öl fa, egyszerre vágatva olesóbb, pinéze csak van egy két szoba konyhás butorozatlan éves lakáshoz! Nem fog meghülni, ha én egyszer jól bedurrantok, csak cserép kályha legyen... Te, Arabella, van Kolozsváron gimnázium?

Arabella révetegen nézett föl:
— Nem... nem tudom... Biztosan!
— Mit csinálsz te? Sírsz? — kelt föl az anyja s vizsga szemekkel közeledett.
Arabella gyorsan beletörült ujjá hegyével mind a két szemébe:

— Nem, dehogy!... Csak... csak úgy meghatótt megint ez a szerep!

— Én, tudod — rukkolt ki gyorsan a könnyek igazi okát nem igen kutató Lányiné hosszas mefontolása végeredményével — a Diniről nem is szólva, ammondó vagyok, jobb Kolozsváron anyaszínésznek lenni fiatalon, mint Battonyán az atyaisten hősnőjének is! Azért nem muszáj vén banyának maszkirozni magadat... Na, nem szólsz?... Ha most megírnád — próbálta türelmes, csöndes hangon döntő érveit még megtétezni — mindjárt föl-adhatnám, úgyis petroleumért kell mennem...

Arabella lassu, szinte álomjáró mozdulatokkal az asztalhoz ment, kihúzta fiókját, levélpapírt vett ki belőle, kettéhasította, a fiókot óvatosan toltá vissza a belélebből fölle, az éjjeli szekrényhez ment, aztán a szerep-csomó mellett fekvő czeruzáért, útra az asztalhoz lépett, leült s keze tétváza állt meg a papír fölött...

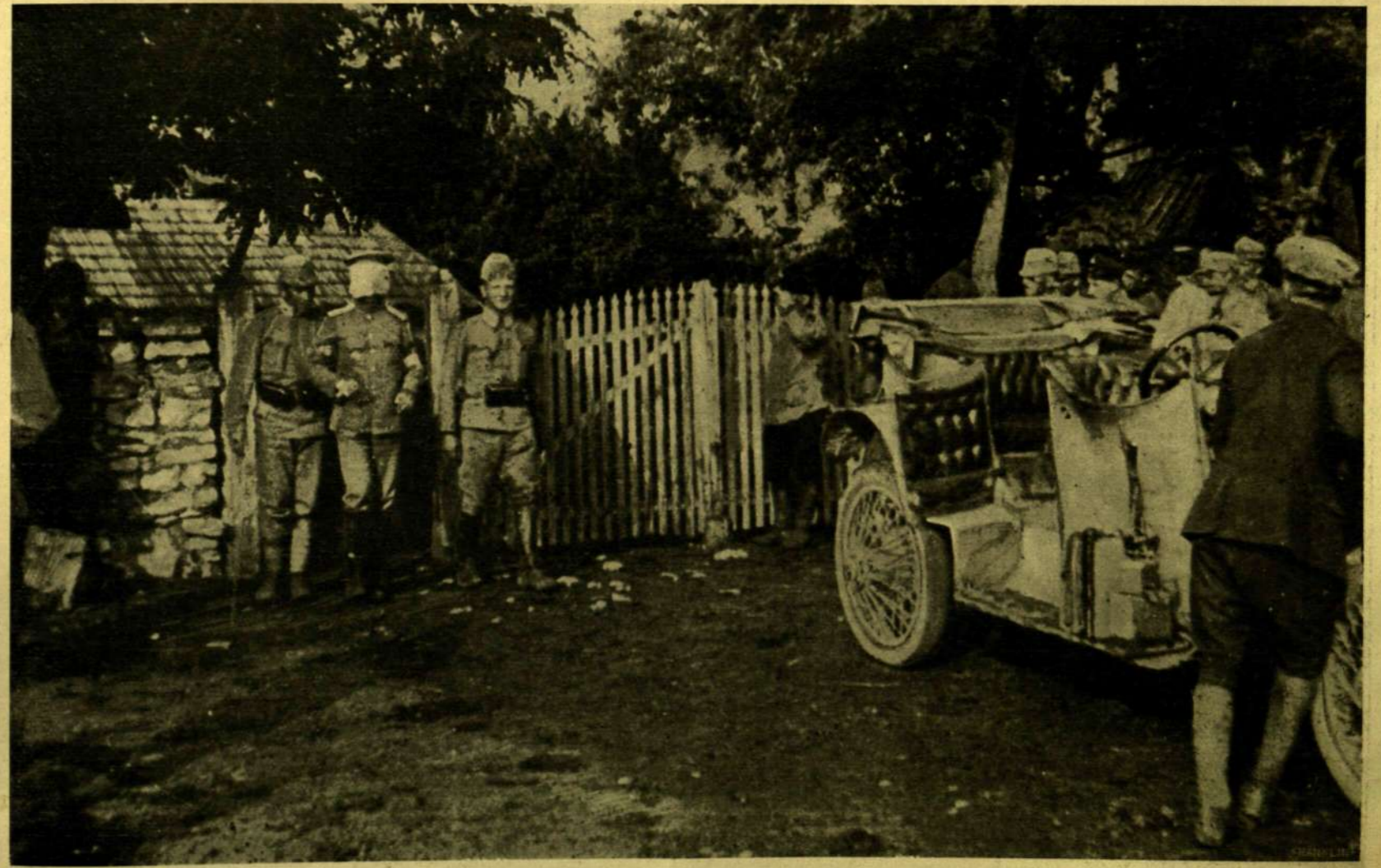
Lányiné, a ki szótlan türelemmel forgatta tekintetét, helyéből el se mozdulva, a néma jövés-menés után, csöndesen megszólalt:

— Én azt hiszem, kérhetnél háromszáz forint előleget... Tudod, a butor, Dininek új ruha téli kabát, bizony nekünk is egy s más, a zálog, az Engel, az fog kelleni, mint egy falat kenyér,

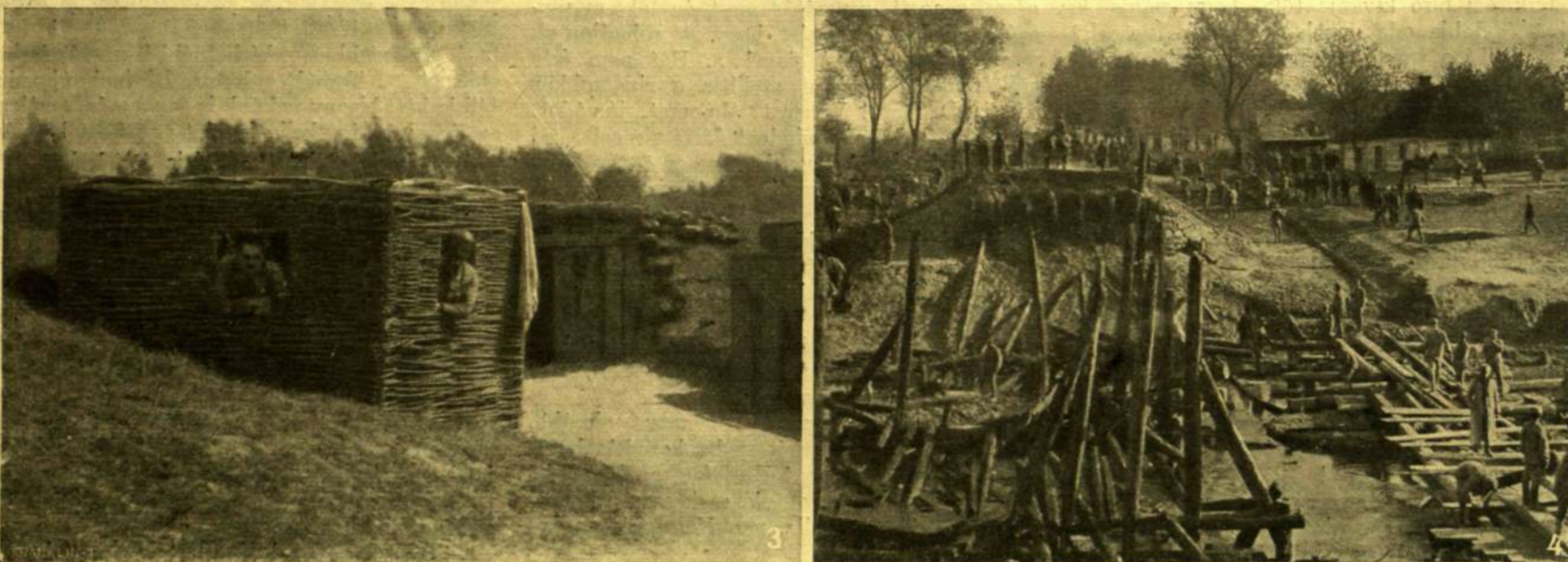
Arabella igent intett, papírja fölé hajolt, írt, félbeszakította, újra elolvasta, zsebkendőjét szájához szorította egyszer-kétszer, folytatta, majd megint megállt, hogy a szavakat megszámolja, ne legyen több tiznél. Végre fölkel, a papírost átadta anyjának, de tekintetével elkerülte, az ablakhoz lépdelt s kinézett rajta.

Lányiné halk részvétellel ingatta meg fejét, mikor Arabella már nem látta, a papírost szoknyája zsebébe dugta, sokszor megtapogatta aztán, hogy ott van-e, az ajtóból még egyszer visszanezét s igen szelid, anyás hangon, mintha óvni akarná gyöngéd lejtése az egyedül maradtót valami meggondolatlan, kétségbeesett tettől, köszönt el tőle:

— Szervusz, fiam! Mindjárt itt leszek!
Visszajötték hogy sietve rányitotta az ajtót, Arabella ott állt vörös, dagadt szemmel, fáradt, lágy mosollyal ajkán az asztal mellett s a szekrény tetejéről lehordott szerepeit nézegette, rakosgatta nagyság szerint.

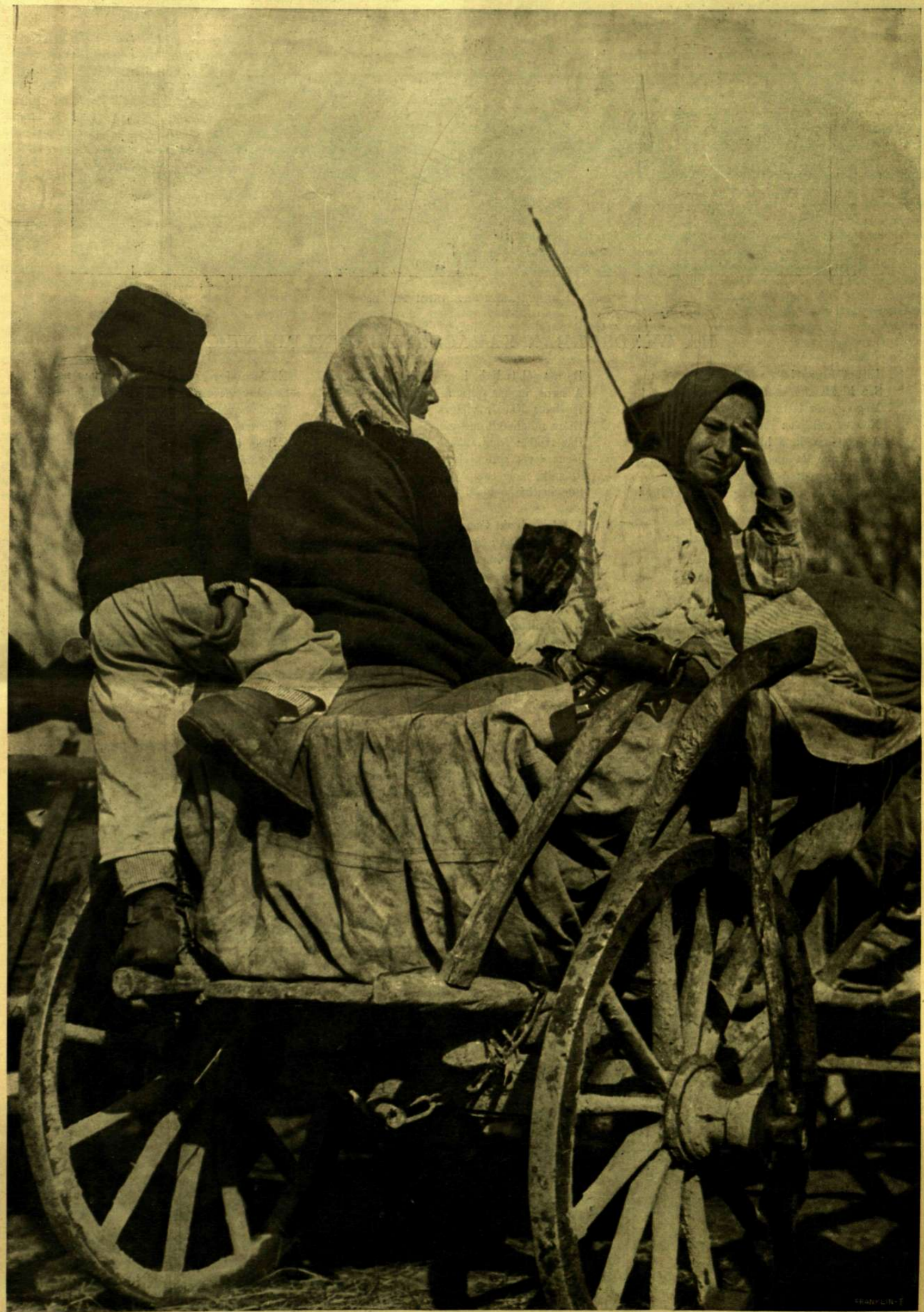
OROSZ PARLAMENTÁIR TÁVOZÁSA EGYIK HADISZÁLLÁSUNKRÓL.

1. A szövetséges vezérkarok együttműködése. Szende generális parancsokat ad egy német ezredesnek. — 2. Pihenés. — 3. Nyaraló a Sau partján. — 4. Híd az oroszok visszavonulása után a Visklokán.

AZ ÉSZAKI HARCOZTÉRŐL. — A TANEV PARTJÁN LUKOWA ÉG.

VISSZATÉRŐ GALICZIAI MENEKÜLTEK.

Balogh Radóti, a harcstérre kiktűdött munkatársak fölvétele.

JERUZSÁLEM BETLEHEM FELŐL.

HA WINDSORBAN KARÁCSONYT ÜNNEPELNEK.

Eltűnt a nap bús, vad hegyek mögött.
S a highlander utolsó most nyögött.
Még egyszer látta távol Skóciát,
Kedves csibéjét: játszó kis fiát,
Az agg-szülőt, a hitvest, a ki vár,
A kit nem lát meg többé soha már...
És megmered a rongyos, véres ing
A holt vitézen. Well! God save the king!

A maradék, az életben-maradt,
Barlangba búvik, mint a fene-vad,
És meglapul a domb havas jegén,
Vagy ágyat vet mély árok fenekén.
És vágyuk, czéljuk, gondolatjuk egy:
Pihenni, csak pihenni!... Egyre megy
A többi mind!... Nem számlálják sokat
Az egyformán rettentő napokat!...

Ti rátok, gyilkos hatalom kopói,
Országkormányzás gőgös naplopói,
A kik miatt most egymást tépi, marja
Három világrész, — s könnyű, jaj zivatarja
Árad ki árvák, özvegyek szívéből,
A kik miatt sok százezernyi népből
Koldus, vak, örült, vagy torz béna vált: —
Tirátok Jézus mond átkot s halált!

De azt jól tudják, hogy már közelit
A szent, csodás éj, a mikor szelid,
Irgalmas Jézus e világra jött,
Hogy mindenkit megváltson!... Mielőtt
Bús fejüket lehajtanák a rögre,
Jézus nevét suttogják könyörögve.
Szemük, mely tompa, mély álomba vész,
Pocsánatkérőn kis Jézusra néz.

A tábor alszik. Csend. Halotti csend.
S a kit hívtak: jön! Ime, megjelent.
Fehéren, tisztán, mint a hold világa
Lebeg közéjük a kegyes, a drága.
Jár köztük halkán. Jár egyik gödörtül
A másikig. És egy-egy könnye gördül,
Mint csillaghullás nyári éjszakán,
Hogy fényt kap tőle a komor magány.

És Jézus így szól: Nem haragszom rátok!
Szegény vérengzők, lesz karácsonyfátok!
Karácsonyfául az egész eget
Földszítem: mint apró méceket
Tűzöm fel rá tömérdek csillagom!
Oh báránykák, a kik mentek vakon
A mészárszékre: szívem a tiétek!
Hiszen tudom: nem terhel semmi vétek!...

De rátok, gaz nép, — bíbor-bársonyos
Hipokriták, — önző, falánk, gonosz
Zsebmetszők, a kik ájtatos pófával
Hivalkodtok majd a karácsonyfával, —
A kik jól fűtött, pompás, nagy terebben
Majd engem vártok teljes kényelemben,
S Jézus nevét buzgó harsogja szátok,
Mig sárban fetreng zsoldos katonátok —

Ha Windsorban karácsonyfát emelnek,
Ha Windsorban majd engem hívní mernek,
En eljövök, hogy ne legyen panasz,
De — ostor lesz kezemben! Ugyanaz,
A mellyel üttem a kufárhadat!...
Berontok, zúgva, mint az áradat.
Végig verem az udvaronc-soron,
S a tündöklő fát szétkorbácsolom!...

Ábrányi Emil

JERUZSÁLEM LÁTKEPE.

JERUZSÁLEM, A MELY MOST A TÖRÖK CSAPATOK HADMŰVELETI KÖZPONTJA.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

— Kisiklás. —

Tavaly, mikor a karácsony közelsége a béke gondolatával ihlette meg a lelkeket, a közsejítés a Vatikán és a Fehér Ház képét vetítette a várt jövő vásznára. Az orosz-japán háború befejező tableaux-jában Amerika volt az olaj-ágas angyal. A Fehér Ház gazdájának tehát hagyományos indítéka is volt a nagy és áldott szerepre. Igényét rá be is jelentette már akkor, mikor az első — még nem Amerikában gyártott — gránátok behatoltak a levegőbe.

— A mi hazánkra, mondotta akkor E. W. Wilson, az a hivatás vár, hogy az egész emberiség tisztelgetés és háláját szeresse meg magának.

A karácsony megint itt van, a háború még mindig tart, Amerika még mindig a békét élvezi és a Fehér Ház gazdája még mindig az, a ki tavaly volt: de a mit akkor mondott, ezt ma már nem mondhatja. A mire ezelőtt egy esztendővel szinte praedesztinálnak látszott. Amerika ma többé nem alkalmas és nyilván maga se érzi többé magát illetékesnek. A béke embere nem Wilson lesz. Az olaj-ágat nem onnan fogják hozni az emberiségnek, a honnan a municiót szállítják Oroszországnak. Galambot a kék vizen át a Fehér Ház gazdája már mifelénk nem küldhet. Legfőleg — jegyzéket. Az asztalfőn, mikor a fegyvereket majd gúlába rakják, nem ő fog ülni, mint pártatlan a pártosok között. Ezt a tekintélyt már nem szállíthatja. Mert — mást szállított.

Az emberiség történetébe nem, de igenis berirta a maga nevét E. W. Wilson az Egyesült-Államok örökké emlékeztető elnökeinek sorába. A végzetesben nagyot alkotott: talán a legnagyobbat minden elődje között. Az Uniót, a mely nemzeti állammá lenni még nem tudott, nemzetiségi állammá alakította. Egy lassú folyamatot hirtelen megállított és elemeire bontott. A jelenség, mint maga az, a mit a vizsgáló fordított, példátlan a világtörténelemben. Amerika nemzetiségi érése a történelmi alakulások kémiajának egyik legnagyobb és legkényelmesebb procezzusa. Egy ötvény készült az új világ kihatásatlan energiáktól

duzzadó földjén, pártatlan föltételeivel annak, hogy mire kéri, a legnagyobb érték legyen. Az egész világ szállította neki az elemek megszámlálhatatlan változatosságát, egy példátlan összetétel anyagát és kellékeit. Hogy ez az összetétel mily egyszerű produkciókra képes, annak már sok bizonyosságát tudjuk. Méretben és tömegben, földhalmozásban és lendületben Amerika energiája sok olyan utat teremt, a melyre kisebb jelző a szédületnél nem alkalmazható. De mindezek a produktumok anyagi természetűek. Egy kész, nagy egyéniség erkölcsi tulajdonságának alkotó ereje még nem szólalt meg bennük. Lirája e grandiózus szervezeten nincsen. Az amerikai temperamentum, az amerikai erkölcs, az amerikai izlés még nem fogalmazta meg a maga hiteles formáit. Vagyit: az Unió népe még nem lett nemzetiségi az óvilági gondolkodás és fölfogás értelmében. Az a hatalmas lendület, a mely domináló vonása a megnyilatkozásainak, inkább az anyagi készség nagyságának jellemvonása, mint egy egyéni páthosz ivelése.

Az Unió belső fejlődésének sajátos természetéről már szölkünk ezen a helyen. A mit akkor mondtunk, azóta rövid időn is sok igazoló adatot kapott. Megbizonyosodott, hogy a föltétlen objektivitással akkor, a mikor szinte minden nemzet harezban áll egymással, Amerika még sokkal inkább tartozik saját magának, mint az igazságnak és vallott semlegessége követelesének. Egy pártoskodó amerikai kormány sokkal végzetesebb változást idéz elő a maga országának belső rendjében, mint a viaskodó felek helyzetében. Mert megakasztója egy olyan folyamatnak, a melynek zavartalan meneténél és állandóságánál Amerika számára semmi fontosabb, kívánatosabb és előbbreváló nem lehet. A harmónia megteljesülése, a nemzetiségi érés folyamatának. Ez a procezzus borzasztó lassú és csak nemzedékeken át lehetséges. Az amerikai nemzet gerinczet nem az ősiség adja, nem egy történelmi osztály, hanem azoknak a közössége, a kik ott teljes anyagi és érzelmi kielégülést találnak. A behasonulás ebbe a közösségbe lehetetlen, a mint pozitív érzelmi áldozatokot követel. Az amerikanizmus legkényelmesebb eszköze a tolerancia. Még pedig ennek egy példátlan nagy mértéke, mert Ameri-

kának, hogy a lakossága nemzetiségi szilárduljon, nemcsak befogadnia kell a határai közé áramló különböző emberemeleket, hanem bevonania. Eredendő, természetesen érzéseik megbontása: lazít, bomlaszt, konzerválja a különbségeket, sőt szakadékokat hasít és ellentéteket támaszt.

Az Unió kormányának a legújabb időben tett intézkedései és előadott panaszai a leg-hitelesebb bizonyosságát adják annak, hogy ez a végzetes vegyülete zavar ott bekövetkezett. Az egybehasonulás automatikus munkája megállt és egy mélyreható oldódás jelensége lépett föl. A közösségek hivatott rétegek idegenül tekintenek egymásra és a hol az állami bölcsesség legfőbb tétele az lenne, hogy mindenki amerikai legyen, tragikusan kérdésessé vált, hogy ki lehet amerikai? Kérdés, a melyre az uralkodó hatalom milliók ellenében nemmel válaszol, a memyiben a behasonulás útjába a legriasztóbb erkölcsi akadályokat állítja. Amerikaivá lenni ma a milliók számára nem jelent kisebbet és könnyebbet, mint ellene fordulni annak a földnek, a melyen bölcsőjük ringott vagy a melyekben apáik hamvai pihennek. A semlegesség egy szerencsétlen magyarázása és alkalmazása pártos tulajdonságát tette, a minek minden irányban a leggondosabb egyformasággal kellene érvényesülni: a toleranciát. Az egyenlőség elve végzetesen megbukott az amerikai semlegesség megfogalmazásában.

Amerikának nem kell örökké semlegesnek maradnia azon az egyszerű okon, mert a háború se fog örökké tartani. A hadviselő felek egyszer békét kötnek egymással és sok félreértés megszűnik, sok ellentét elsimul. Amerikának nem kell kibékülnie ellenségekkel, de meg kell békülnie saját magával. A lelkek megzavarodása ott nyilvánvaló. Fájdalmas és nehéz kérdések tűzöttek ki és tették zaklatottá milliók gondolatát, a kik e pillanatban már nagyon idegennek érzik magukat ott, a hol úgy gondolták: otthon vannak. W. Wilson egy igen nevezetes föltevésében csaldott. A ki arra érezte magát hivatottnak, hogy megcsinálja a békét ott, a hol háborúskodnak, elveszítette ott is, a hol ágyuk nem dörögnek. Csak — szállíthatnak. Szűllősi Zsigmond.

KATONÁK KARÁCSONYA. — Balásfy Béni rajza.

ÉV VÉGÉN.

A történelem úgy fogja emlegetni ezt a mostani 1915-ik esztendőt, mint a szenvedés, a siralom, a vér esztendjét.

Voltak véres háborúk máskor is. Olyanok is, amelyekben nem hallatta szavát a könyörtület, s a melyekben a győző utolsó tagjait elpusztította ellenségét. De annyi áldozatot sohasem követelt még a halál, mint ebben a mostani háborúban, melyben a humanizmus parancsait is tekintetbe veszik és soha ekkora területen nem folyt a pusztítás. Soha ehez fogható öldöklés nem folyt még a földtekén.

Azonban ez az év a magyar nemzetnek nagy megkönnyebbülést hozott. Micsoda komor jóvőnek neztünk eleje tizenkét hónap előtt, s minő biztatók ma a kilátásaink! Akkor ott volt az ellenség hazánk földén. Csak egy kis területen ugyan, de a Kárpátok kapuit mindenütt megostromolta, a melyeken át ha utat nyit, el tudta volna özönlenni a lapályokat. Csaknem egész Galícia fölött az orosz volt az úr. A német támadást Varsó alól visszaverte az ellenség, s az új előnyomulás Lodznál fenakadt. S bár bizalommal a magyar vezetésében, de azért aggódó szívvel vártuk naponta a haditudósításokat.

Es minő más a mai helyzetünk! Magyarország határaitól több száz kilométernyire nem áll ellenség sehol. Az oroszokat visszavertük, s elhódítottunk országukból egy tetemes és értékes darabot. A szerbeket, a kik a Dunával párhuzamosan állították fel előőrségeiket s onnan néztek velünk farkasszemet, kiűztük országukból, s egész királyságukat elfoglaltuk. Milyen bentjárunk a montenegrói sziklás területen. Az olaszokkal szemben megvédelmeztük egész

hosszában a határt, pedig csak félkézzel s kicsiny szánu csapatainkkal verekedtünk velök. Olyan eredmények ezek, a minőket a Mindenható segédelmével csak a magyar vitézség teremthetett!

Es az óhajtott béke, melyet minden elszántság mellett is a keresztény léleknek kívánnia kell: mégis minő nagy távolságban levőnek mutatkozik ma is! Minő konokul tartják még most is állásaikat ellenségeink, minő kevés hajlandóságot mutatnak a megbékélésre!

De ne tévesszen meg bennünket maguktartásának a külsősége. Ha nekünk is van okunk a békét óhajtani, százszorosán több okuk van erre ellenségeinknek. Képzeliük magukat bele az ő helyzetükbe. Az a művelt párisi polgár csak úgy siratja elveszett fiát és rokonait, mint mi valamennyien. De az ő országában ott az ellenség. Elfoglalva tartja a legkulturáltabb területeket, a gyárak és bányák vidékeit. Párisba behallatszik a német ágyúknak a dőreje. A boulevardoktól annyira, mint Budapesttől Szolnok, ott vonulnak a németek lövészárkai. Tizenöt hónap óta minden este azzal az aggodalommal fekszenek le az emberek, hogy talán ép a következő éjszaka töri át az ellenség a francia frontot s három nap alatt a főváros falai alá érkezik. Az ő seregeiknek pedig a legvérmesebb reményeik szerint sincs még az a kilátása, hogy belátható időn belül Berlinbe vonuljanak.

Ha mi is óhajtuk a békét, mennyivel túrelmetlenebbül várja az a párisi polgár, a kit a közvetlen veszély is fenyeget, a ki a meghódított Belgiumot látja maga előtt, a ki a legyőzhetetlennek tartott orosz seregek romlásáról értesült, a kinek hadserege Gallipolinál egy lépést sem tud előre menni, Szalonikinél

pedig a kicsi bolgár erő elől is megfutott, s a kit végkép elhagyott a szerencse és a győzelem.

Vagy minő áhítással várja ezt a békét az egyszerű szerb paraszt, a ki kivándorolt a falujából, a ki elvesztette a hazáját, s nélkülözve és éhezve az albán hegyek között bolyong.

Bizonyos, hogy ellenségeink jobban óhajtják a békét mint mi és hogy nagy érdekek annak a siettetése. Ha az nem jött létre eddig, ennek csak egy nagy oka van. Az, hogy ellenségeink között van egy, a mely a háború rombolásait csak közvetve érzi, de a melynek földje meg van védve attól, hogy harciszíntér legyen: ez az Anglia. Annak területe nem szenved, falui és városai nincsenek fenyegetve s katonasága merő önkéntesekből rekrutálódik. Anglia legkevésbé veszíthet egy háborúban s legtöbbet nyerhet — a kereskedelmi egyeduradalmat. Ezért kötelezte le szövetségeseit, hogy csak együttesen köthessenek békét, s ezért ösztökélt azokat, hogy tovább verekedjenek.

De meg kell változnia a helyzetnek, mielőtt Anglia maga is fenyegetve lesz életérdekeiben. Az, hogy lehetővé váj a Szuez-csatorna veszélyeztetése, máris fejlesztése okozott a szigetországban. Ha imminensé válik ez a veszély: Londonban is úgy fogják óhajtani a békét, mint Párisban. Es akkor meglesz.

Mi nyugodtan várhatunk. Mintha csak a mai helyzetre írta volna Arany e sorokat:

«Bizvást!... mi benn vagyunk a fő sorokban: Vesztes közlünk még talán nem egy: De szállva, im, első között a sorban, Vászunk dagad, hajónk előremegy!»

Nem ismerte meg mindjárt, annyira ki volt az kelve magából, a düh annyira eltorzította. Nikolajev volt, ki köpködve és idegesen rángatva arc-idegeit a balszemé alatt, azt kiabálta neki:

— Maga meri gyalázni az ezredet! Ne merjen egy szót is szólni. Maga — meg azok a Nazanszkiak...

Valaki óvatosan félrehúta Romasovot. Az megfordult és Vetkinre ismert, de aztán mindjárt kiszabadította magát a kezéből. Sápadtan a miatt, a mi e pillanatban történt, azt mondta halkán és rekedten, gyötrelmes, fájó mosollyal:

— Minek itt előhozakodni Nazanszkiával? Vagy talán különösebb oka van, hogy elégedetlen legyen velem?

— Pofon vágom! Czudar! bitang! — ordította Nikolajev magasra csigázott hangon. — Semmirevaló!

Öklével hadonászott Romasov areza előtt, fenyegető pillantásokat vetett reá, de nem ütötte meg. Romasov fájó, aléltághoz hasonló dermedtséget érzett a mellében és derekában. Eddig észre sem vette, vagyis inkább elfelejtette, hogy az egész idő alatt tart valamit a jobb kezében — egy rövid lendítés — s egyszerre Nikolajev arcába ment poharából a sörmaradék.

Ugyanabban a pillanatban valami tompa fájdalmat érzett és villámsugarak löveltek ki a balszeméből. Hosszú, állati ordítással reá vetette magát Nikolajevre és kezeivel lábával öszegabalyodva, a földre buktak, jobbra-balra hempergetek, székeket döntöttek fel és szennyes, bűzös port nyeltek. Tépték, csikarták, szorongatták egymást, ordítva és lihegve. Romasov észrevette, hogy az ujjai egyszerre csak Nikolajev szájába kerültek véletlenül, s hogy igyekszik minden áron feltépni ezt a nyálkától síkos, utálatos, forró száját... És már nem érzett fájdalmat, mikor ez ürületes dulakodás közben fejét, könyökét a padlóba ütötte.

Azt sem tudta, hogyan ért véget mindez; egyszerre úgy vette észre, hogy elszakították Nikolajevtől és a szoba egyik sarkában áll, a hova beszorították. Vetkin vizet adott neki inni, de Romasov fogai göresösen vaczogtak a pohár szélén; nem ivott, mert félt, hogy leharap egy darab üveget. Az egyenruhája elszakadt a hóna alatt meg a hátán s egy letépett vállbojt már csak egy czémaszálon fityegett. Hangja

sem volt már Romasovnak és fásultan, csak az ajkával kiáltotta:

— Majd... megmutatom neki!... Párbajra hívom!...

Az öreg Lech, ki addig édesen szundikált az asztal végén, de most hirtelen felocsudott, szokatlanul szigorú és parancsoló, józan és komoly hangon így szólt:

— Mint rangban legidősebb, felhívom önöket uraim, hogy menjenek rögtön haza. Megértették? Rögtön. Holnap jelentést tesztek az ezredparancsnoknak a történetekről.

Es zavarodottan és nyomott hangulatban oszlottak szét mindannyian és elkerültek egymás szemét. Mindegyik félt, hogy saját ijedségét, büntudatát és szolgai félelmét ismeri fel társának szemében — az apró, piszkos állatok ijedelmeit, melyeknek tompa érzelmét, egyszerre világos emberi öntudat világítja meg.

XVIII.

Ugyanaznap — szerda volt — Romasov rövid hivatalos írást kapott:

A N.-féle gyalogezred tisztí bírósága felhívja Romasov alhadnagyot, hogy este 6 órakor jelenjék meg a tisztí kaszinó termében. Viselet szokás szerint.

Migunov alezredes,
a bíróság elnöke.

Romasov nem állhatta meg egy önkéntelen szomorú mosoly nélkül. Tudniillik ezt a szokás szerinti való viseletet (a vállrojtos, tarka öves egyenruhát) a tiszték csak teljesen rendkívüli alkalmakkor szokták magukra öltetni: a bíróság előtt, nyilvános megdorgálás s a feljebbvalóknál teendő minden kellemetlen jelentkezés alkalmával.

Hat óraker megjelent a kaszinóban s jelentést tétetett megérkezéséről a bíróság elnökénél. Felkérték, hogy várjon. Leült az ebédlő nyitott ablakához, kezébe vett egy újságot s nem értve meg a szavakat, de minden érdeklődés nélkül is, olvasni kezdett, gépiesen futva át a betűket. Az a három tiszt, a kit ott talált az ebédlőben, hidegen köszöntötte s félhangosan beszélgetett tovább, úgy, hogy nem hallhatta, mit. Csak Michin hadnagy szorította meg hosszan és erősen, könnyben úszó szemmel a kezét, de nem mondott semmit, csak elpirult, gyorsan és ügyetlenül felvette a köpnyegét és elment.

Most Nikolajev lépett be gyorsan a buffetszobába át az étkezőbe. Sápadt volt, a szemhéjai sötétszínűek voltak, arcának bal fele görcsösen reszkett folyton s fölötte a halánték alatt egy nagy, duzzadt kék folt látszott. Romasovnak gyötörő világossággal jutott eszébe a tegnapi verekedés, gömnyedten, elviselhetetlenül nyomasztó érzéssel és eltorzult arccal bújtt el az újság mögé s lehunyta a szemét is.

Hallotta, hogy Nikolajev a buffettben könyakot kér, s hogy elköszön valakitől. Aztán érezte, hogy Nikolajev elmegy előtte. Az ajtó a küszöbhez csapódott. És néhány másodpercetel azután egyszerre óvatossá vált hallott a háta mögött levő ajtóból:

— Ne nézzon hátra. Maradjon nyugodtan a helyén. Hallgasson ide.

Nikolajev mondotta ezt. Az újság reszketett Romasov kezében.

— Voltaképpen nincs jogom, önnel beszélni. De pokolba azokkal a francia finomságokkal. A mi megtörtént, megtörtént. Mindamellet tisztességes embernek tartom önt. Kérem — értes meg jól, kérem: egy szót sem a feleségemről meg a névtelen levelekről. Megértett?

Romasov, kit az újság eltakarta bajtársa elől, meghajította lassan a fejét. Odakünn megcsikordult a homok valakinek a lába alatt. Romasov csak öt percetel azután fordult hátra és kinézett. Nikolajev már nem volt ott.

— Hadnagy úr, — állt meg előtte hirtelen, mintha a földből bújtt volna elő, a bíróság szolgálja: — alezredes úr kéreti hadnagy urat.

A teremben, a keskenyebbik fal előtt, néhány l'homme-asztalt toltak össze és takarták le zöld posztótakaróval. Körülöttük ültek a bírák, háttal az ablaknak; ennek következtében az arcuk árnyékban volt. Középen az elnök, Migunov alezredes ült — egy kövér, rövid nyaku, gömbölyű, magasra vont vállú, dolyfós

úr; két oldalán — Rafalszki és Lech alezredesek, mellettük jobbra — Oszadcsi és Peterson századosok, balra — Duvernois százados és Dorosenkó törzskari százados, az ezred fizető mestere. Az asztal teljesen üres volt, csak Dorosenkó, mint a bíróság jegyzőkönyvvezetője előtt volt egy kis halmaz írás. A nagy üres teremben hideg volt és sötétség uralkodott, bár ragyogó tavaszi nap volt odakünn.

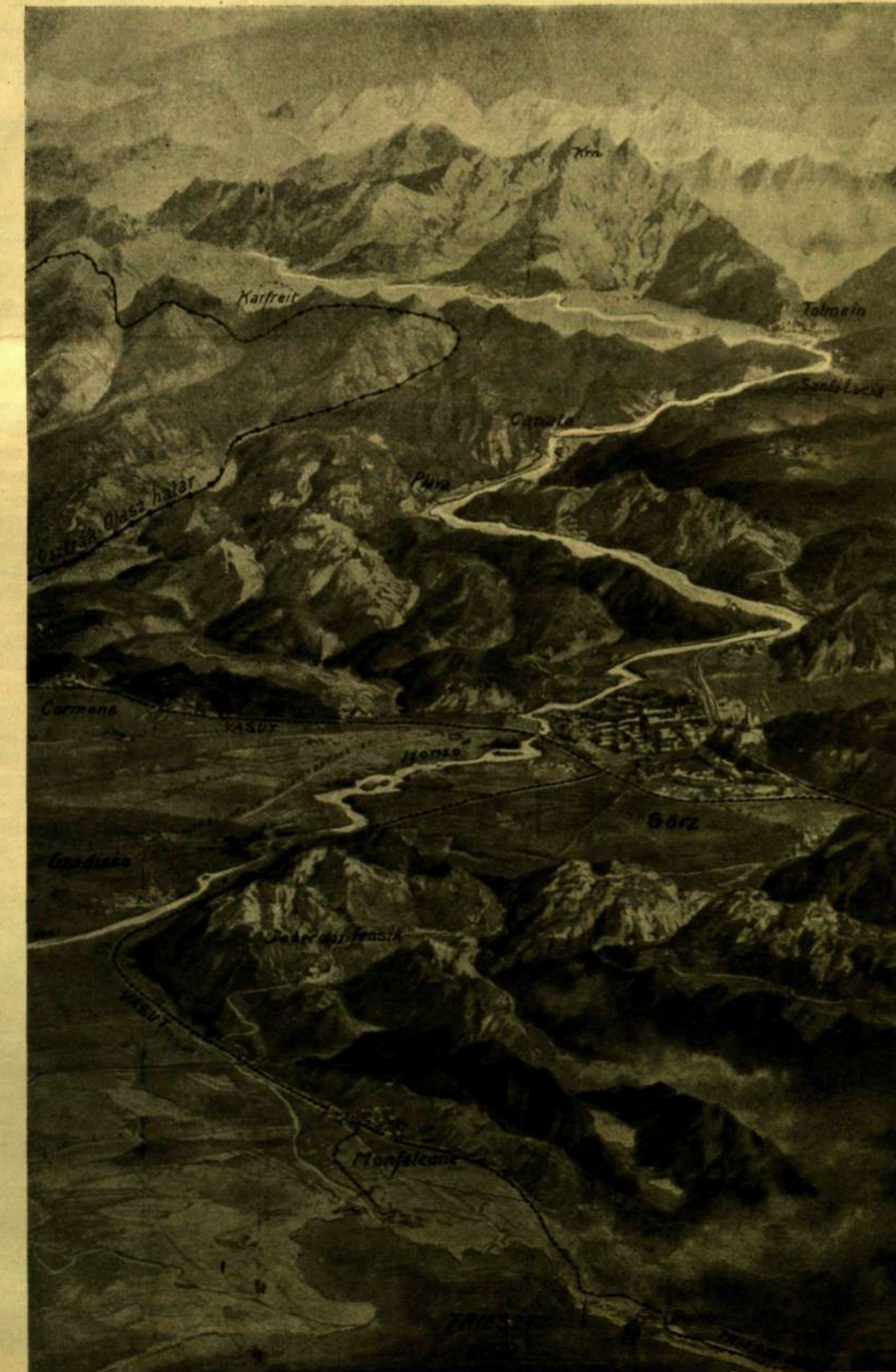
Az elnök az asztalra tette két nagy fehér gömbölyded kezét, figyelmesen nézte meg egymásután mind a kettőt, aztán megszólalt érzésten hangon:

— Romasov alhadnagy, a tisztí bíróság, mely az ezredparancsnok rendelkezéseire ült össze, kötelezettnek érzi magát, kideríteni a részleteit annak a szerencsétlen, hallatlan esetnek, mely a tisztí kaszinóban történt tegnap este ön és Nikolajev hadnagy közt. Felkérem önt, mondja el lehető részletességgel a történetet.

Romasov ott állt előttük, lecsüggesztette karját és a sipkája szélét tépdeste. Őly agyonhajszoltnak, oly boldogtalannak és elfoglultnak érezte magát, mint valamikor diákkorában, a vizsgán, melyen megbukott. Szaggatottan és zavaros, össze nem függő, közbeszúrássokkal meg-megfodlított mondatokban adta meg a kívánt felvilágosításokat. Közben végigjártatta szemét a bírákon és mérlegelte magában, hogyan viselkednek vele szemben. Migunov egy-

kedvű volt, mintha kővé meredt volna, de bírósági elnök szerepe s a vele együttjáró szörnyű hatalom és felelősség hízelt hiúságának. «Brehm» alezredes szomorú, majdnem nőies pillantásokkal nézte, ült helyén — «oh, kedves Brehm, jut-e még eszedbe, hogy tiz rubelt kértem tőled kölcsön?» Az öreg Lech komoly arccal vágott. «Ma nem itta le magát; a szeme alatt olyan zacskók vannak, mint két mély forradás. Nem barátom, de ő maga is annyi eszeveszett dolgot művelt a kaszinóban, hogy nagy megtiszteltetés neki a tisztí becsület szigorú és hajthatatlan védőjének szerepe. De Oszadcsi és Peterson — kétségtelen ellenségeim. Törvény szerint ugyan mindenesetre jogom van, visszautasítani Oszadcsit — hiszen az egész eset az ő halotti miséje miatt keletkezett, — de nem mindegy az? Peterson alig észrevehetően mosolyog a szája egyik sarkával. Ebben a mosolyban van valami undorító, alantas, kigyószzerű. Csakugyan volna tudomása a névtelen levelekről? Duvernois olyan, mintha őly mosoly volna s a két kezét olyan, mint két nagy homályos golyó. A hadnagy, ki mindig csak nyugtázza a gázsiját, és nem kap semmit!... — Rosszul áll a maga dolga, kedves Alekszejcs Jurij!»

— Bocsánat, egy pillanatra, — vágott a szavába Oszadcsi hirtelen. — Megengedi, alvezredes úr, hogy egy kérdést tegyek?

AZ ISONZO-VÖLGYE.

TRÉN ÁTVONULÁSA EGY FALUN. — Pogány Gy. rajza.

— Kérem, — bólintott Migunov méltóság-teljesen.

— Mondja csak, Romasov alhadnagy, — szólalt meg Oszadesi nyomatékkkal és vonatottan — hol járt, mielőtt abban a lehetetlen metenben megjelent a kaszinóban?

Romasov elpirult s érezte, hogy sűrű verejtékecspek gyöngyöznek homlokán. — Én... én... egy bizonyos helyen... — és majdnem suttogva tette hozzá: — egy nyilvános mulatóhelyen voltam.

— Oh, nyilvános mulatóhelyen volt? — mondotta utána Oszadesi szándékosan fenhangon és kegyetlenül érthetően. — Valószínűleg ivott is valamit azon a helyen?

— Igen, ittam, — felelte Romasov röviden.

— Ugy. Más kérdés mi valóm nincs, — fordult Oszadesi az elnökhöz.

— Tehát ott hagyta abba, hogy a sört Nikolajev hadnagy arcába öntötte. Folytassa elbeszélését, — mondotta Migunov.

Romasov összefüggéstelenül, de őszintén és kimerítően elmondotta a tegnapi eset részleteit. Már-már bele akart szólni valamit ügyetlenül és szegyenkezve a megbánásról, melyet tegnapi magaviselete miatt érez, de ekkor szavába vágott Peterson százados. Összedörgölte, mintha mosdanék, a sárja csontos kezének két körmű, hosszú halotti ujjait és göresös udvarias-sággal, majdnem barátságosan mondotta vékony, behizelgő hangon:

— Hát igen, mind ez a szép érzélem becsületére válik szívének, de mondja meg nekünk, Romasov hadnagy... soha nem fordult meg e szerencsétlen és kárhözatos esemény előtt Nikolajev házában?

Romasov figyelmessé lett, Petersonra, majd az elnökre nézett, és nyers hangon felelt:

— Igen megfordultam; de nem értem, mi köze van annak az esethez.

— Kérem, egy pillanatig. Csak a kérdésekre sziveskedjék felelni, — szolt közbe Peterson. — Azt kérdezvén öntől, nincs-e valami oka — nem szolgálati, hanem belső, hogy úgy mondjam: családi természetű oka — hogy ellenséges érzelmmel viseltessék Nikolajev iránt?

Romasov fölegyenesedett és leplezetlen gyűlölettel nézett Peterson sötét, tudóvizes szemébe.

— Nem jártam sűrűbben Nikolajevékhez, mint más ismerőseimhez, — mondotta hangosan és élesen. — S azelőtt nem volt semmi ellenséges viszony közte és köztem. Mindez hirtelen és váratlanul történt, mert egyikünk sem volt józan.

— Ha-ha-ha, az ittasságról már hallottunk, — vágott közbe ismét Peterson. — De én csak azt szeretném megtudni öntől, ami volt-e vele már ez összeütközés előtt is valamiféle konfliktusa? Ne értse félre: nem úgy értem, hogy összeveszés, hanem egyszerűen valami félreértés, magán-termetű ügyekből eredő feszült viszony. Mondjuk úgy: ellentét kölcsönös meggyőződéseikben, vagy valami apró fordulat. Nos?

— Elnök úr, nem tagadhatom-e meg a feleletet a hozzám intézett kérdések egynemelyikére? — kérdezte Romasov fenhangon.

— De igen, megteheti, — felelte Migunov hidegen. — Ha nem akarja, egyáltalán nem kell vallomást tennie, vagy írásban is betérjesztheti vallomását. Erre joga van.

— Ez esetben kijelentem, hogy nem fogok felelni Peterson kapitány egyik kérdésére sem, — mondotta Romasov — jobb úgy reá nézve ép úgy, mint reám nézve.

Kikérdezték még néhány jelentéktelen részletre nézve, aztán az elnök kijelentette, hogy elmechet. De azért még kétszer meghívták, hogy néhány kiegészítő felvilágosítást adjon, először még ugyanaz nap este, aztán reggel négy órákor. Még Romasov, a gyakorlati dolgokban oly kevéssé járatos ember is észrevette, hogy a bíróság nagyon gondatlanul, okatlanul és rendkívül vizgázatlanul kezeli az esetet, úgy, hogy sok tévedés és tapintatlanság fordult elő a vizsgálat körül. A legnagyobb helytelenség mégis az volt, hogy a fegyelmi szabályzat kifejezett és félre nem érthető rendelkezése ellenére, mely szigorú titoktartás alá veti a bíróság előtt történeteket, a bíróság tagjai nem tartóztatták meg magukat a henyé fecsegéstől. Elmondották a történeteket a feleségüknek, a feleségük tovább adta a városban lakó ismerőseinek, azok a szabónőjüknek, a fodrásznőjüknek s még a cselédségüknek is. Huszonnégy óra leforgása-val Romasov közbeszéd tárgya, a nap hőse lett a városban. Ha végigment az utcán, utána néztek az ablakból, a kapuból, a kertkerítés lécei között. Az asszony nép ujjal mutatott reá, s folyton kihallotta nevét a háta mögött nem szünő suttogásból. Senki a városban nem kételkedett, hogy párbaj lesz közte és Nikolajev közt. Még fogadást is kötöttek az eredményre nézve.

Mikor reggel négy órákor a kaszinóba ment és elhaladt Likacevék háza előtt, egyszerre hallotta, hogy valaki nevének szólítja.

— Alekszejec Juliz, Alekszejec Juliz, jöj-jön csak ide!

Megállt és felemelte a fejét. Likacev Katja állt a kerítés mögött egy kerti padon. Könnyű japáni reggeli köntös volt rajta s a háromszögletű kivágás fedetlenül hagyta finom, elragadó, leányos nyakát. S egész alakja oly rózsás, oly üde és kívánatos volt, hogy Romasov még fel is vidult.

Katja még át is hajolt a kerítésen, hogy odanyujthassa neki hideg és a mosdástól még nedves kezét. És közben selypítve esacsogta:

— Mélt nem jön hozzánk? Szégyelje magát, hogy úgy megfélekedik a balátailól. Maga czunya, czunya, czunya... Pszt... tudok mindent, mindent, — s egyszerre ijedten tágra nyílt a szeme. — Fogadja el ezt és tegye a nyakába, télem, télem, akaszsa a nyakába.

Elővett a ruhájából, egyenesen a melléről egy kék selyem szalagon függő amuletet és

gyorsan a kezébe adta. Az amuletet még meleg volt a testétől.

— Használ ez valamit? — kérdezte Romasov tréfásan. — Mi ez?

— Titok, de ne meljen nevetni. Istentelen. Czunya.

«Úgy látszik, most divatban vagyok. Pompás leány», gondolta Romasov, mikor elbucázott Katjától. De még utoljára sem állhatta meg, hogy egy cinos frázissal megint harmadik személyben ne gondolkozzék magáról.

«Jölelkü mosoly futott végig a vén verekedő sötét arcán.»

Aznap este ismét a bíróság elé szólították, most már együtt Nikolajevvel. A két ellenség majdnem egymás mellett állt az asztal előtt. Nem is néztek egymásra, de mindegyikük megérezte a másik hangulatát és heves izgalom vett erőt rajtuk. Mindketten makacsul és merőn nézték az elnököt, mikor az felolvasta a bíróság határozatát:

«A N.-féle gyalogezred tisztí bírósága, melynek tagjai a következők voltak (következett a bírák neve és rangja), Migunov alezredes elnöklésével megvizsgálta a Nikolajev hadnagy és Romasov alhadnagy közt a tisztí kaszinóban történt esetet, úgy határozott, hogy tekintve a kölcsönös súlyos sértéseket, a szóbanforgó tiszték vizsgálata nem intézhető el békés úton s hogy a becsületlen és a tisztí rangon esett sérelem ez esetben csak párbaj útján tehető jóvá. A bíróság felfogását az ezredparancsnok jóváhagyta.»

Migunov alezredes, felolvassa így a határozatot, levette s tokjába rejtette a pápaszemét.

— Önökre most az a teendő vár, uraim, — mondotta aztán merev ünnepélyességgel — hogy mindegyikük választ magának két segédet s ide küldi őket ma este kilenc órára a kaszinóba, hol velünk együtt meg fogják állapítani a párbaj feltételeit. Egyébként, — tette hozzá, fölemelkedve helyéről s a pápaszem tokját a kabátja hátulso zsebébe rejtve: — egyébként a bíróság imént felolvasott határozatának nincs kötelező ereje önökre nézve. Mindegyiküknek teljes joga van megverekedni, vagy...

— kiterjesztette a két kezét és szünetet tartott... — vagy lemondani a tisztí rangjáról. Akkor... szabadok, uraim... Még két szót. Nem a bíróság elnökének minőségében többé, hanem mint idősebb bajtárs azt ajánlanám önöknek tiszt uraim, hogy a párbaj megtörténtéig tartózkodjanak a kaszinó látogatásától. Csak újabb összeütközésekre adhatna okot... A vizontlátásig.

Nikolajev mindjárt megfordult és gyors léptekkel kiment a teremből. Lassan követte nyomon Romasov. Nem érezte magát borzasztóan, de egyszerre egészen elhagyottnak, saját szerien elszigetelve érezte magát, mintha mindenki eltaszította volna magától. Mikor kilépett a kaszinó lépcsőházából, hosszas, nyugodt csodálkozással nézte az eget, a fákat, a sövény mellett szemközt legelésző tehenet, a porban furdó verebket és azt gondolta magában: «Lám, minden él és mozog, nő és viláosságát áraszt — csak nekem nem kell már semmi és engem nem érdekel semmi sem. Egyedül állok.»

Lomhán, majdnem szomorúan kereste fel Bek-Agamalovot és Vetkint, őket akarta megkérni, hogy legyenek segédei. Mindketten szívesen vállalkoztak — Bek-Agamalov sötét elszántsággal, Vetkin meleg, sokatmondó kézszorítással.

XIX.

Romasov, mikor jó későn a lakásához közeledett, csodálkozva látta, hogy kis szobájának ablakában a nyári éjszaka sötét homályán át alig észrevehető viláosság fénylik. «Mire véljem, — gondolta magában nagyon nyugtalanul és önkéntelenül szaporította a lépteit. «Talán a segédekim tértek vissza a párbaj feltételeivel? A tornáczon összeütközött Hainánal és haragosan kiáltotta:

— Az ördögbe, te vagy az, Hainán? Ki van itt?

A sötétségben is érezte, hogy Hainán, szokása szerint, tánczot jár álló helyében.

— Egy kisasszony jött hozzád. Odabenn ül. Romasov benyitott az ajtón. A lámpából már kiégett a petroleum s lángja susterve és sötét fellobbanások közben épen kialvóban volt.

Az ágyon mozdulatlanul egy nőalak ült és alig észrevehetően vált ki a nehéz, reszkető félhomályból.

— Surocska! — mondotta Romasov nehezen szedve a lélekzetet s valami ok miatt lábujjhegyen lépett óvatosan az ágyhoz. — Surocska, maga az?

— Csitt, üljön le, — felelte az gyors suttogással. — Oltsa el a lámpát.

Romasov belefűt fölülről az üvegbe. A bátoratlan kék lángocská kialudt s egyszerre sötétség és csönd lett a szobában, aztán sebese és hangosan ketygett az asztalon egy addig észre sem vett ébresztő óra. Romasov görnyedten és reá sem nézve ült le Petrovna Alekszandra mellé. A félelem, a felindulás és a dermedtség egy nemének különös érzése vett erőt rajta és nem engedte szólni.

— Ki van itt a homályban, a fal mögött? — kérdezte Surocska. — Nem hall meg ott benünket senki?

— Nem. Üres szoba az... ócska butor van benne... asztalos a házigazda. Beszélhetünk hangosan is.

De azért tovább is halkán beszélgettek. És azokban a halk, szaggatott szavakban volt valami féltékenység, elfogódottság és takargatás sűrű sötétségben. Ott ültek és majdnem érintették egymást. Romasovnak tompa lüktetéssel zúgott a vér fülében.

— Miért, miért tette azt? — mondotta egyszerre Petrovna Alekszandra halkán, de szenvedélyesen szemrehányó hangon. Kezét Romasov térdére tette. Az ruháján át megérezte eleven, izgatott melegét, melyen felsőhajtott és lehunyta szemét. És attól nem lett sötétebb, hanem rejtelmeseen fekete, mesészerű tavakhoz hasonlító, kék fénytől körülzömlött kerekcségek tüntek a szem elé.

— Tudja-e még, hogy kértem, uralkodjék magán vele szemben. Nem; nem gáncsolom. Nem előre eltökélt szándékkal kereste a vizsályt, tudom. De csakugyan nem gondolhatott reám csak egy perzig is s nem fékezte magát abban a pillanatban, mikor felébredt benne a fénevad? Nem is szeretett engem soha!

— Szeretem, — mondotta Romasov halkán és megérintette kezét bátoratlan, reszkető ujjával. Surocska elhúzta a kezét, de nem hirtelen, hanem egészen lassan, mintha nem szívesen tenné s mintha attól tartana, hogy megbántja.

— Igen, tudom, hogy sem ő, sem maga nem

éjtették ki nevem, de lovagiasságuk kárba vesztett; azért az egész város rólam beszél.

— Bocssáson meg, nem uralkodhattam magamon... Vakká tett a féltékenység, — nyögte ki Romasov nagy nehezen.

Surocska hosszas, rosszaló kacajra fakadt. — A féltékenység! Csakugyan azt hiszi, hogy férjem azután, a mi köztük történt, megtagadta magától azt a gyönyörűséget, hogy ne mondja el nekem, honnan jött akkor a kaszinóba?... Nazanszkiről is beszélt velem!

— Bocssáson meg, — mondotta újra Romasov — nem tettem ott semmi rosszat. Bocssáson meg.

Surocska most egyszerre hangosabban, határozottabban és bosszankodva szolt:

— Hallgasson ide, Alekszejec Georgij, nekem drága minden pillanat. Úgy is egy órával hosszabb ideje vártam. Beszéljünk hát egymással röviden és tartsuk magunkat a tárgyhoz. Maga tudja, hogy mi énnekem Volodja. Nem szeretem, de megöltém lelkének egy részét. Bennem több becsvágy van, mint ő benne. Kétszer bukott meg az akadémia vizsgáján. Nekem az nagyobb szégyen és bánat volt, mint neki. A vezérkarra vonatkozó gondolat csak az enyém, egyedül az enyém. Minden erőmmel belevontam férjemet, sőtökébe, együtt dolgoztam, ismételtém vele, sarkaltam büszkeségét, vizsáztaltam a kétségbeesés perceiben. Az én saját, az én kedves, fájdalmas művem az, hogy szakíthatom el szívemet ettől a gondolatól. Jöjjön a minék jönnie kell, de neki az akadémia kell mennie.

Romasov ott ült mellette s a kezére hajtotta fejét. Egyszerre érezte, hogy Surocska csöndesen és lassan végigsimítja a haját kezével. Szomorú gyámoltalansággal kérdezte:

— Mivel segíthetek benne?

Surocska megölelte a nyakát és szeliden a mellére vonta fejét. Nem volt fűző rajta. Romasov érezte arcával süppedő, rugalmas testét s belelegzette meleg, fűszeres, gyönyörűséges illatát. Aközben, hogy Surocska beszélt, lökészerűen érezte haján a lehelletét.

— Tudod, akkor... akkor este... a batyubálon. Megmondottam neked a teljes igazságot. Nem szeretem. De gondolt meg három év, három egész esztendő minden reménye, álma, tervei és megfeszített, kellemetlen munkája!

Tudod, hogy lelkemből gyűlöölöm ezt a polgári, koldusszerű tisztí társaságot. Szeretnék szépen öltözködni, esinosan, elragadóan jelenni meg az emberek között, azt akarnám, hogy tisztelet, hatalom vegyen körül! És akkor jön az az ostoba, ittas veszekedés, az a katonaiszti botrány — és vége mindennek, oda van minden! Oh, mily borzasztó! Soha sem volt gyermekem, de elképzelhetem: felő melletttem egy gyermek, egy édes, kényeztetett gyermek, minden reményem, minden fáradságom, könyhullatásom, álmatlan éjszakáim tárgya... S egyszerre egy szerencsétlen, ostoba véletlen: az ablakban játszik, dadája elfordul s a gyermek leesik a kövezetre. Csak ezzel az anyai kétségbeeséssel állíthatom egy sorba, édes, az én keservemet és kétségbeesésemet. De nem illelek szemrehányással.

Romasovnak kényelmetlen volt, meghajolt helyzetben ülni ott s tartósan félni, hogy fájdalmat okoz neki. De szívesen ült volna úgy órák hosszúig s hallgatta volna a sajátságos, boldog mámor egy nemével kicsiny szívének gyors, édes dobogását.

— Hallod, mit beszéllek? — kérdezte Surocska és lehajolt hozzá.

— Igen, igen... beszélj... ha tehetem, megteszek mindent, a mit kívánsz.

— Nem, nem. Hallgass meg végig. Ha megöölöd vagy ha vissza kell lépnie a vizsgától, akkor végtelennek! Elhagyom azon a napon, mikor azt megtudom és elutazom — mindegy hova, Pétervárra-e, vagy Odesszába, Kievbé. Ne hidd, hogy regénybe való beszéd ez. Nem akarok oly olesó ijesztgetéssel hatni reád.

Romasov az ablakot nézte. A szeme már hozzászókkott a sötétséghez és világosan megkülönböztette az alig látható ablakramát.

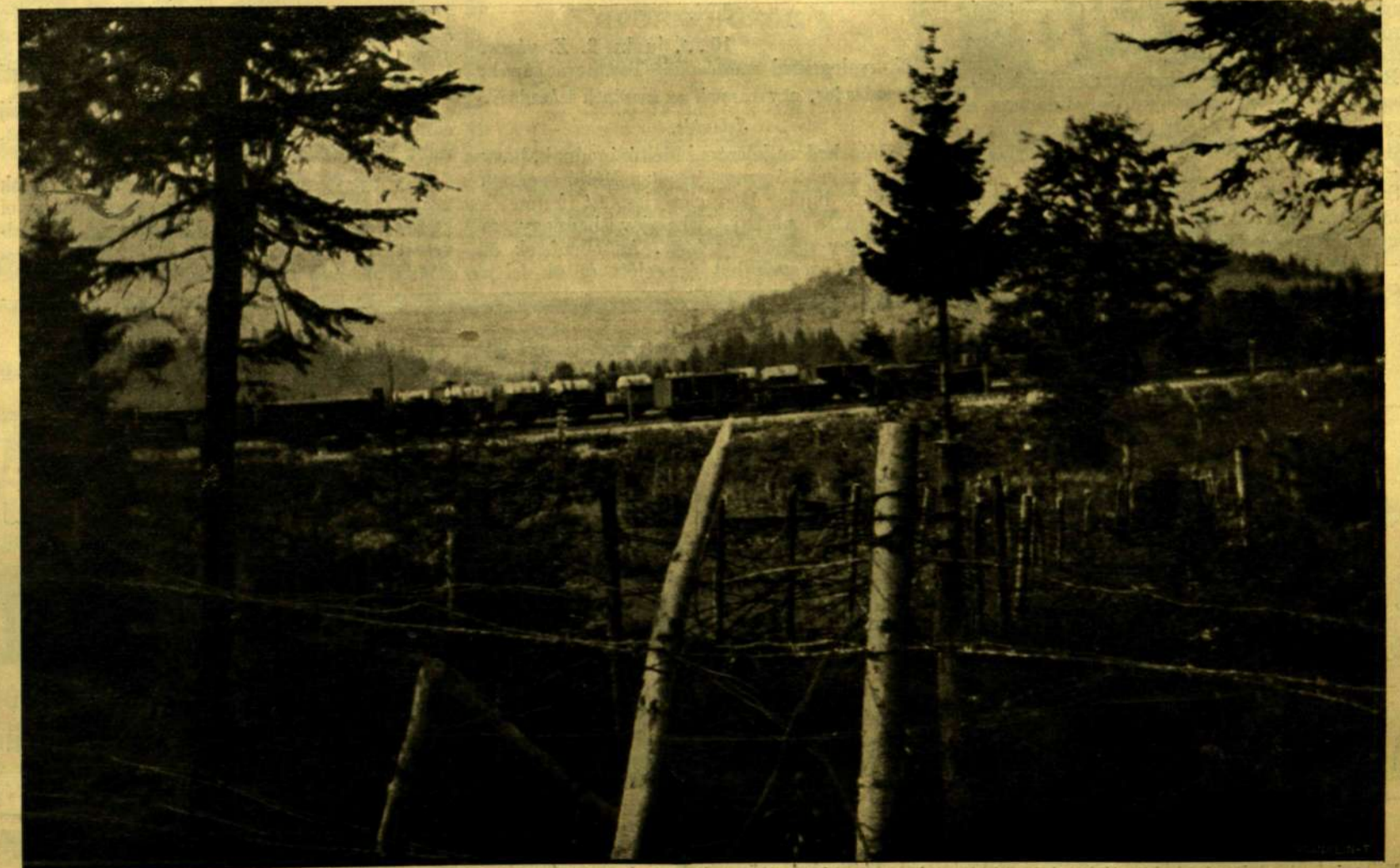
— Ne beszélj így... Ne tedd... fáj nekem, — mondotta szomorúan. — Ha akarsz, holnap visszalépek a párbajtól és bocsnatot kérek tőle. Megtegyem?

Surocska egy pillanatig hallgatott. Az ébresztőóra megtöltötte a sötét szobának minden zugát az egyhangú, acélos csacsogásával. Végre, alig hallhatóan, mintegy képzeletben, oly kifejezéssel, melynek Romasov nem hatolhatott mélyére, azt mondotta:

— Tudtam, hogy meg fogod tenni ezt az ajánlatot.

Romasov fölemelte a fejét s fölegyenesedett az ágyon, bár Surocska még ölelte tartotta a fejét.

— Én nem félek! — mondotta hangosan és pompán.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — DRÓTSÖVÉNY AKADÁLYOK.

Nem, nem, nem, nem, — mondotta Surocska gyors, forró, esedékló suttagással. — Nem értettél meg, nem értettél meg. Jer közelebb hozzám... mint előbb... jer!...

Megölelte és finom hajával csiklandozva és forró leheletével simogatta arcát, suttagva mondotta:

Nem értettél meg. Egészen mást akarok. De szegyenlem magam előtted. Számító, csúf teremtés vagyok...

Nem, beszélj. Szeretlek.

Hallgass reám, — mondotta és Romasov inkább kitalálta, mint hallotta szavait. — Ha visszalépsz — mily szegény és gyalázat és mennyi szenvedés szakad rád.

Nem, nem, ez sem az. Oh, Istenem, ebben a pillanatban nem foglak ámitani. Drágám, hiszen mindent megdöntöttem és fontolóra vettem. Tegyük fel, hogy visszalépsz. A férjem becsülete helye van állítva. De, tudod, az oly párbaj után, mely kibéküléssel végződik, mindig megmarad valami... hogyan is mondjam?... valami kétes, valami kiderítetlenség, a mit családás követ nyomon. Megértesz engem? — kérdezte bánatosan gyöngédséggel és szeliden megcsókolta a haját.

Megértettelek. Tehát?

Ebben az esetben bizonyos, hogy nem bocsátják vizsgára az uramat. A vezérkari tiszt hírnevének szeptóbernek kell lennie. Ellenben ha csakugyan lövők egymásra, abban van valami hősiesség, valami erő. Az olyan embereknek, a kik korrektil tartják magukat a tűzben, sokat megbecsülnének. Aztán... a párbaj után... bocsánatot kérhetsz, ha akarod... no, de az te reád tartozik.

Szorosan összekelvezve suttagtak, mint két összekülvő, érintkeztek arczukkal, kezükkel és éreztek egymás leheletét. Am Romasov érezte, hogy valami láthatatlan, titokszérű, rút, sima rém férközik közejük s kélt hidegséget a lelkében. Ki akarta szabadítani magát Surocska kezéből, de az nem engedte. Abban az igyekezetében, hogy eltitkolja érthetetlen, tompa izgalmat, hidegen így szólt:

Az Isten szerelmére, beszélj világosan. Megígérek mindent.

Akkor aztán parancsoló hangon szólt, közvetlenül Romasov ajkánál és a szava olyan volt, mint megannyi fegyver, reszkető esők:

Feltétlenül lőnököt kell holnap egymásra, de nem fog megbesúlni egyiket sem. Oh, érts meg, érts meg engem és ne itélj el! Magam is elítélem a gyáva embereket, asszony lételem magam is! Tedd meg érettem, Georgij! Ne törődj az urammal. Az tájékozva van. Megtettem mindent, mindent.

Romasovnak most sikerült kiszabadítania magát fejének egy erőszakos mozdulatával a lágy, erős karjaiból. Felállt az ágyról és határozott hangon mondotta:

Jól van, legyen úgy, beleegyezem. Surocska is felállt. Romasov a sötétségben nem látta, de kitalálta és érezte mozdulatán, hogy gyorsan rendbe hozza a haját.

Elmégy? — kérdezte Romasov.

Isten hozzád, — felelte Surocska gyöngé hangon. — Csókoldj meg utoljára.

Romasovnak remegett a szája keservében és szerelmében. A sötétségben kezével tapogatódzva megtalálta fejét és csókogatni kezdte arcát, szeméit. Surocskának egész arca nedves volt csendesen, hangtalanul pergő könnyeitől. Romasovot ez felindította és meghatotta.

Édes... ne sírj... Szasa... édes!... — mondotta szomorúan és lágyan.

Surocska egyszerre átfonta nyakát a két kezével és nem szakította el égő ajkát a szájától, egész testében reszketve és nehezen véve a lélegzetet, suttagva mondotta:

Nem mehetek el így töled... soha sem látjuk többé egymást. Ne féljünk hát semmitől... Elvezni akarom egyszer... élvezni egyszer boldogságunkat... Jer hozzád, édes, jer...

És most úgy volt, mintha ők ketten, az egész szoba és az egész világ egy elviselhetetlenül boldog, tikkasztó álomba merülének. Romasov egy pillanatig mesébe illő világossággal látta egészen maga előtt a fehér vánkason Surocska szeméit, melyek örült boldogságban fényltek és szenvedélyesen szorította száját az ajkára...

Elkísérhetlek? — kérdezte, mikor Surocskával az ajtóból kilépett az udvarra.

Az Isten szerelmére, nem; szükségtelen, drágám... ne tedd. Nem tudom, mennyi időt töltöttem nálad. Hány óra van?

Nem tudom, nincs óram. Igazán nem tudom. Surocska habozott, hogy menjen, ne menjen? s az ajtóhoz támaszkodva megállt; a levegőn megérezte a föld s a kövek szaga, a forró éjszaka nehéz illatával. Sötét volt, de Romasov a sötétségben is látta, mint akkor az erdőben, hogy Surocska arca valami különös, fehér fényvel világított, mint a márványszobor.

No, Isten veled, édesem, — mondotta Surocska végre fáradt hangon. — Isten veled. Megcsókolták egymást s az ajkuk most hideg és mozdulatlan volt. Surocska gyors léptekkel tartott a kapuhoz és egyszerre eltűnt a sűrű, éjszakai sötétségben.

Romasov ott állt és figyelt, míg a kapu megcsikordult és Surocska könnyű léptei elhangzottak. Aztán visszatért a szobájába.

Nehez, de kellemes fáradtság lepte meg hirtelen. Alig vetkőzhetett le — annyira húzta az álom. S mikor már elaludni készült, utolsó világos emléke valami harmatos, édes illat volt, mely a vánkosból áradt — Surocska hajának, parfümjének és szép, fiatal testének illata.

XX. 19... június 2. Z. város. A N.-gyalogezred méltóságos Parancsnokának. Diez százados, ugyanannak az ezrednek századosa. Jelenítés.

Bátorkodom jelenteni Méltóságodnak, hogy f. é. június 2-án megtörtént a Méltóságodnak tegnap, június 1-én előterjesztett feltételek alapján a párbaj Nikolajev hadnagy és Romasov alhadnagy közt. Az ellenfelek öt pererezelt reggeli hat óra előtt álltak fel a

vároستól negyedfél versztnyire eső Dubecsnaja-erdőben. A párbaj, a vezényszót is hozzászámítva, egy percig és tíz másodpercig tartott. A párbajozó felek helyét sorsolás döntötte el. A rajta vezényszó után mindkét ellenfél előrelépett és Romasov alhadnagy Nikolajev hadnagy golyójától mellének jobb felső részén megsebesült. Nikolajev hadnagy, várva az ellenséges lövést, helyén maradt. A második lövés számára megállapított fél perc múlva kitűnt, hogy Romasov hadnagy nem képes viszonozni a tüzelést. Ennek következtében Romasov alhadnagy segédei indítványozták, hogy a párbaj nyilváníttassék befejezettnek. Romasov alhadnagy, kocsin való elszállítása közben, mely ájultságba esett és meghalt hét perc alatt belső elvérzés következtében. Párbajsegédek voltak Nikolajev hadnagy részéről alulirott és Vasszin hadnagy, Romasov alhadnagy részéről Bek-Agamalov és Vetkin hadnagyok; a párbaj körül történt rendelkezések közmegegyezéssel állapították meg. Sznoikov orvos jelentését csatoltan mellékelem. Diez százados.

A NAGY HÁBORÚ ALBUMA.

Lapunk mint azelőtt, az idén is dús kiállítású, művészi díszű albumot ad előfizetőinek karácsonyi ajándékkul. Az album tartalma ezuttal a háborúval foglalkozik, úgy szövegében, mint rendkívüli művészi értékű képeiben. Kiváló művészeink:

Garay Ákos, Juszkó Béla, Pörge Gergely, Vadász Miklós, Zádor István

illusztrációin és Helbing Ferencz által készített művészi díszeken kívül

nyolcz pompás mélynyomású műmelléklet

és nagymennyiségű érdekes fénykép, saját házeri tudósítónk fólvételei adják az album illusztratív részét, a mely gazdagságával és értékével pártját ritkítja a magyar irodalomban.

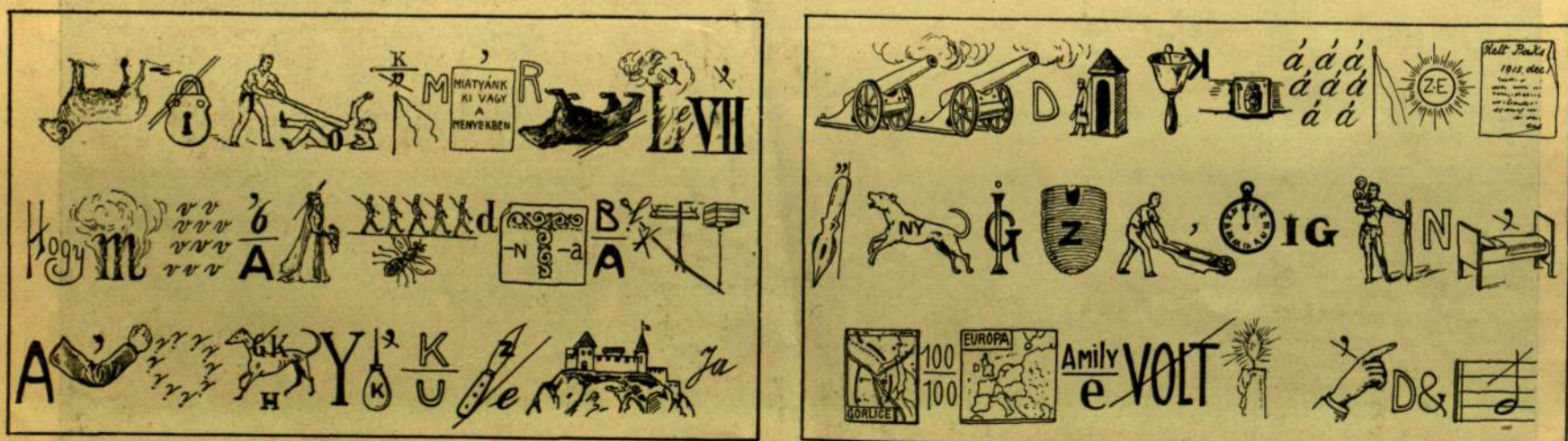
A szöveg a nagy háború hiteles, pontos, jól megírt története 1915 őszéig, haditudósítónk tollából.

Az album úgy, mint régebbi albumaink is, 5 íven, díszes borítékban fog megjelenni, Juszkó Béla szinesen reprodukált festményével czimlapján.

Minden előfizetőnk — újjévkor belépő új előfizetőink is — ingyen kapják az albumot, mint lapunk karácsonyi ajándékát.

A jelenlegi súlyos nyomdai munkaviszonyok miatt azonban albumunk nem készühetett el karácsonyra: ezért némi türelemre kell olvasóinkat kérnünk. Január hó folyamán összes előfizetőnk meg fogják az albumot kapni.

KÉPTALÁNYOK

Az «Vasárnapi Ujság» 47-dik számban megjelent képtalány megfejtése: A szerelem a kékben — méz és méreg egy kehelyben. Azok között, a kik a fenti képtalányokat megfejtik, a következő négy díszművet soroljuk ki: 1. A képirás régi nagy mesterei. Díszmunka. A festőművészet 120 remekművének szines reprodukciójával. Philipp A. szövegével. — 2. János Tomás, a talált gyermek, Fielding Henrik regénye. Fordította Sztray Dénes. 3 kötetben. — 3. Vidágregék. Irta Tompa Mihály. Díszkiadás, sqaurellképekkel. — 4. Schiller költeményei. Fordította Dóczy Lajos. Nétalaku díszkötésben. — A megfejtések beküldésének határideje 1916 január 15.

A HÁBORÚ NAPJAI.

December 16. Az orosz harcztéren József Ferdinánd főherceg hadserege a Kormin-patak vidéken, Linsingen hadserege Berestianynál, Hindenburg hadserege a Drisviaty-tó felé északra orosz támadásokat vert vissza. A nyugati harcztér nagyobb részén élénk ágyúhárc és repülőtevékenység. Az olasz harcztéren a tiroli és az Isonzo-arczvonalon egyes helyeken tüzérségi harc. Capataink a fítschi katlanban rajtaütéssel elfoglalták az olaszok egy elő-hadállását. A délkeleti harcztéren csapataink tegnap az ellenséget Grohacitól délkeletre is a Tara-szakadékba szorították. Más osztrák-magyar hadsereg heves harcok között érték el a közvetlenül Bjelopoljétől északra fekvő magaslatokat és a Rozaj és Berane közt félúton lévő terepszakaszt. Az ellenség Ipektől nyugatra megkezdte a visszavonulást Plav és Gusinje felé. A tegnap jelentett foglaltszám 900-ra emelkedett.

December 17. Az orosz harcztéren Hindenburg hadserege előtt a Narosz és Miadziol-tó között orosz támadások összeomlottak. A nyugati harcztéren Armentierestől délkeletre egy kis angol osztag meglepetésszerűen benyomult a németek állásaiba s aztán visszavonult. Az olasz harcztéren az olaszok a tenger melléki arczvonalon eddig nem ujtották fel ama nagy támadásait, a melyek aránylag rövid szünet után november 11-én indultak meg újra, a hónap végéig tartottak és még december első hetében is makacsul folytak tovább egyes pontokon. Ezeket a harcokat ennél fogva a negyedik isonzo-i csata név alatt foglalhatjuk össze. Az ellenség erőfeszítései ezuttal még inkább, mint a korábbi csatákban, Görz meghódítására irányultak. Ennek megfelelően végül csupán a hídfő ellen mintegy hét olasz gyaloghadosztály állott harcban. Azonban e nagy haderő rohamai épp úgy megüthetők csapataink bevált ellenelő erején, mint a szomszédos szakaszokon végezhített összes tömegtámadások. Csapataink szilárdan megtartották birtokukban a görzi hídfőt, a Doberdo-fensikót és általában összes hadállásainkat. A város szétrombolása a lakoságot súlyosan érintette, de a katonai helyzetre az ellenség tehetetlen dühének e megnyilatkozása semmiféle befolyást nem gyakorolt. Az olasz hadsereg a tenger melléki a negyedik harcban, biztos megállapítás szerint, halottakban és sebesültekben 70,000 embert veszített. Tegnap az Isonzo-arczvonalon egy a Monte San Michele északi lejtőjén megkísérelt támadást, a tiroli harczo-

malon egy a Monte San Michele északi lejtőjén megkísérelt támadást, a tiroli harczonalon egy alpino zászlóaljnak a Col di Lana ellen intézett támadását utasítottuk vissza. A délkeleti harcztéren Cselebicstől délkeletre a montenegroiakat elűztük az utolsó darab boszniai földről, a melyet még megszállva tartottak. Csapataink ezen a szakaszon is elérék a Tara-szakadékot. Bjelopolje tegnap délután óta birtokukban van. A császári és királyi csapatok átkaroló támadással heves harcok után foglalták el a várost és estig 700 foglyot szállítottak be. Ipektől nyugatra a visszavonuló ellenséget üldöztük. A montenegroiak visszavonulásuk után mindenütt felgyűjtják a mohamedán kőzségeket.

December 18. Az orosz harcztérről nincs nevezetesebb esemény. A nyugati harcztéren a francziák repülőgéptámadást intéztek Metz városa ellen, a mely azonban csak a városi muzeumban tett kárt. Az olasz harcztéren Tiroiban a Saguna-völgytől északra a Collo elleni több támadást vertünk vissza. A fítschi katlanban újra meglepetésszerűen rohantuk meg az olaszokat egyik legelső hadállásukban. Görz egy ideig nehéz tüzérségi tűz alatt állt. A délkeleti harcztéren a Bjelopoljétől délkeletre fekvő területet megtisztítottuk az ellenségtől. Az e város elfoglalásánál ejtett foglyaink száma 1950-re emelkedett. Észak-Montenegroban egyik hadosztályunk a legutóbbi négy nap harcaiban 18,500 foglyot szállított be.

December 19. Az orosz és a nyugati harcztérről nincs különösebb jelenteni való, az olasz harcztéren is mindössze a Monte San Michele északi lejtőjén az olasz gyalogság két elszigetelt előretörését utasítottuk vissza. A délkeleti harcztéren Montenegroban, az üldöző harcok kedvezően folytak. Tegnap mintegy 600 montenegroí és szerb foglyot szállítottunk be.

December 20. Az orosz harcztérről nincs újsg; a nyugati harcztéren a német tengerparti őrgeek tüzérsége elűzték ellenséges monitorokat, melyek Westendét lötték. Egyébként csak aknarobbanások és légi harcok. Az olasz harcztéren mérésélt tüzérségi tevékenység. A délkeleti harcztéren Kövess tábornok csapatai rohammal vették be az ellenség erősen kiépített hadállásait a Tara kanyarulatánál Bjelopoljétől délnyugatra és Goduzánál, Beranétól északra. A törökök fontos győzelmet aratnak Gallipoli félszigetén: Anafortánál és Ari-Burnunál általános támadással menekülésre kényszerítették az angolokat, a kik e helyeken sietve hajóra szálltak. Sed il Bahrnál az

ezen offenzíva megakadályozására kezdett ellen-támadást a törökök visszaverték.

December 21. Az orosz harcztéren csak kisebb felderítő harcok, a nyugati harcztéren sincs fontosabb esemény. Az olasz harcztéren a dél-tiroli határon tart az ágyúhárc. Két olasz századot, melyek a Monte San Michele ellen akartak előnyomulni, megsemmisítettünk. A délkeleti harcztéren a montenegroiak elleni üldözési harcok Baranétól északra egy ellenséges állás meghódítását eredményezték. Az utóbbi napokban csapataink 600 foglyot szállítottak be. A törökök hivatalosan jelentik, hogy Anafortát és Ari-Burnut megtisztították az ellenségtől, a török csapatok itt a tengeri hatoltak és nagy szákmányt szereztek.

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: SPENADER RUDOLF tüzérfő-hadnagy a szarv harcztéren Krusevácnál. — HAYTH FERENCZ állampénztári tisztviselő, tartalékos honvédhadnagy, századparancsnok, az olasz harcztéren. — LADITS KÁLMÁN a 18-ik honvédgyalogezred önkéntes hadparódjelőltje, az olasz harcztéren. — GUTTMAN BÉLA fővárosi kereskedő, az I. honvéd gyalogezred tizedese, a Monte San Michele. — Dr. KUN DEZSŐ segédoorvos-helyettes, a przemysli tábori kórházban teljesített orvosi szolgálata közben szerzett súlyos betegsége következtében szép reményekre jogosító életének 24-ik évében, Budapestben, a Jendrassik-klinikán. — Gyergyóalfalvi dr. GÁL GÁBOR városi tisztiorvos, mint a 66-ik gyalogezred tartalékos orvosa, 15 hónapi orosz fogság után a haza szolgálatában szerzett betegségében Leitmeritzben 43 éves korában meghalt.

Elhunytak még a közelebbi napokban: BENEDEK ALADÁR, az egykor népszerű költő a napokban bekövetkezett haláláról özevgye, B. Büttner Lina, az ismert író, gyászáról és a sirban is tovább-élő hitvesi szeretetéről tanusokó gyászjelentést adott ki, a melynek szövege a következő: Özevgye nárai Náray Istvánné szül. kőnhervitzai Büttner Lina, nagybetegen ment bánattal tudatja, hogy szeretett férje, nárai Náray Iván, — kit Benedek Aladár írói név alatt, mint elismert előrangú költőt, szeretett nemzet, — ez év november hó 30-án Budapestben elhunyt szívbjában. Hogy élt és lánglelkü s lángszívű poéta volt: ez fényes dicsősége hazánknak; hogy meghalt: az gyászos

Fog-Krém KALODONT 70 Fillér

DELI BAR Budapest, V., Wurm-utca 2. sz. DECEMBER 1-én MEGNYILT. Modern, valamint kényelmes berendezésénél fogva, az eddigi hasonló mulatóhelyiségeket minden tekintetben felülmúlja. Színház után friss vacsora. Reggelig nyitva. A kávéházban d. u. 5-7-ig zene.

ÓRAK kiváló pontosságú szabályozva 10 évi jóállás mellett. ÉKSZEREK dívatos és izlées kivitelben. EVŐESZKÖZÖK ezüst és alpcsoezüstből. EZÜSTNEMŰEK és DISZTÁRGYAK szigorúan szabott jutányos áron káspéz és olonyos részletekkel fel-tételek mellett beszereszhetők. BRAUSWETTER JÁNOS CHRONOMETER és MŰRÁSNÁL Alapítástól Számos ki-1847-ben. SZEGED. Tüntetés. Több ezer elismert levél. Legújabb díszes nagy képmű tárgyak fúgyon és hőmérsékletre.

Legtökéletesebb emésztő és élpor. DIGESTOL Kapható 2 koronás dobozokban minden gyógyszárban és drogeriában.

Margit-Crème a főrangú hölgyek kedvence szépítő szer, az egész világon el van terjedve. Píratlan hatás szerencsés összeállításában rejlik, a b55 szonon felveszi és kiváló hatású már pár óra lefolyása alatt észlelhetők. Mivel a Margit-Crème utánozók és hamisítók, tessék eredeti védjegyével ellátott doboz elfognadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-Crème ártalmatlan, szirtalan vegyíztára készítmény, amely a külföldön nagy feltűnést keltett. Ára 1 korona. Margit-szappan 70 fill. Margit-powder 1 K 30 fill. Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógyszárban, illatszár- és drogeriákban.

SPORT SZÁNKÓR TÉLI-SPORT A hírneves «Rohoczy» «Columbus» koresolyák és «Achilles» bókavédők főraktára. Nagy raktár kormányozható sportszánkók, ből kötött meleg sportkesztyűk, mellények, sapkák, sweaterek, lábmelegítő stb. nagy választékban. Svéd szánkó Hallvölgyi szánkó Dávosi rödlí Ski Árjegyzéket bérmentve küld: WESELY ISTVÁN Budapest, IV. ker., Váci-utca 9. sz.

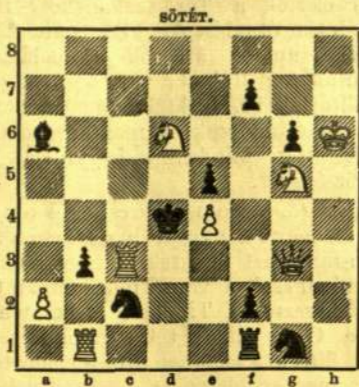
bánata az én lelkeimnek! Imádkozom az örök igazságos Istenhez, mint eddig is imádkoztam: tegyen igazságot neki, és fogadja kegyelmébe, nagy igaz szeretetéért! És imádkozom érte az örök Isten égi kegyelméért: vegye őt magához az örök dicsőségbe! — Máramarosig: A vármegye utolsó 48-as honvédtisztje, SZILÁGYI JÁNOS, volt királyi közigazgató és földbírtokos, a közelet egyik legérdemesebb férfa, a 48-as honvédegylet első és utolsó tagja, 85 éves korában. — BERTALANFFY GYULA, a vasvárszombathelyi székes-káptalan éneklő-kanonokja, okrai címzetes prépost, 78 éves korában. — FRENÓ ANDRÁS, nyug. evangélikus lelkész, 76 éves korában, Tápiószelén. — Dr. CHRISTO PÁL, szeghalmi községi ügyvezető orvos, megyei tiszteletbeli főorvos, 70 éves korában, Szarvason. — Nagyalásnyói BARCZA BÉLA, ügyvéd, a somlyószőlési evangélikus egyházközség főügyelője, 68 éves korában, Budapesten. — DREXLER HUGÓ, földbírtokos, 62 éves korában, Palotáson. — MÉSZÁROS KÁROLY, posta- és táviró főtanácsos, Budapesten. — Szendi Kiss József, nyug. posta- és távirófőtiszt, 65 éves korában, Kispesten. — MLINKÓ LÁSZLÓ, nyug. miniszteri számtanácsos, 58 éves korában. — CZIRMES BALINT, állami gazdasági tanár, tartalékos honvédhuszárhadnagy, a szamosújvári református egyház presbiter, 46 éves korában. — KEVAL LÉSZ, nagybirtokos, Bars vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, Bécsben. — KUNSZT JÁNOS, a zólyombrezói vasgyár főmérnöke, 56 éves korában, Zólyombrezón. — Dr. BIRVÁLSZKY GYÖRGY, szolgálaton kívüli honvédhuszárhadnagy, budapesti ügyvéd, Budapesten. — Felsőbányai BÁNYAY ALBERT, csendőrezredes, csendőkerületi parancsnok, a vaskorona-rend tulajdonosa, Budapesten. — PREIFFER JÁNOS, a temesvári felső kereskedelmi iskola igazgatója 56 éves korában, Temesvárott. — Ifj. KENESSEY MIKLÓS müncheni alkonzul, szolgálaton kívüli honvédhuszárhadnagy, Lausanneban. — SIMON FERENCZ a jászberényi ref. egyházközség lelképáztora, a kecskeméti ref. egyházmegye tanácsbírája, stb. stb. 54 éves korában, Jászberényben. — Dr. SZOITZ MÁRTON ügyvéd, 36 éves korában, Budapesten.

Özv. sárvári és felsővidéki idősebb SZÉCHENYI TIVADARNÉ grófné, szül. monyorókeréki és monoszlói Erdődy Jenny grófné, 36 éves korában, Felsőlendván. — Özv. BRUNCKER ISTVÁNNÉ szül. Kámeter Mária 77 éves korában, Budapesten. — Özv. FÜZY ISTVÁNNÉ szül. békési Papp Ida 74 éves korában, Beleden. — Özv. RÓTH MORNÉ 76 éves korában. —

SZÁNTÓ GÁBORNÉ szül. berei Deák Ilona Maros-vásárhelyen.

SAKKJÁTÉK.

2984. számú feladvány Ehrenstein Móról, Budapest.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2979. számú feladvány megfejtése Spone Andortól.
Világos. Sötét.
1. B48-c8 — c4x3 1. — d6xe5
2. Ba2-a4 + matt. 2. Ff5-c5 matt.

A 2980. számú feladvány megfejtése Lindquist O-tól.
Világos. Sötét.
1. Vc8-d7 — c6xd5 1. — Kxd4
2. Vd7-c7 + stb. 2. Hc3 + stb.
1. — Bxg2 1. — Kxd4
2. Vxg7 stb. 2. Hxc6 stb.
1. — H ft t. sz.
2. Vc6 + stb.

Helyesen fejtették meg: A 'Budapesti Sakk-szóró' (Budapest). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Kintsig Róbert (Fakert). — Székely Jenő (Győr). — Bácsi Péter (Budapest).

Szerkesztői üzenetek.

Versék. (A szennedékhöz stb.) Láthatólag fiatal ember munkái, a kinek még sokat kell küzdeni, tanulni, dolgozni, a míg megéri a nyilvánosság számára.
Soha többé. Szép és megható dolog, hogy bejelenti, hogy soha többé nem lesz szerelmes, csak aztán meg is tartja a fogadást.
Régi előfizető. Karácsonyi albumunkat illető kérdéseire megfellel a mai számunkban közölt értesítés.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

63-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjellegesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél-évre 10 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyed-évre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

EGYVELEG.

* Furcsa vallás. Oregonban és Alabamában (Észak-Amerika) él egy szekta, a mely furcsaság még a furcsaságok hazájában, Amerikában is. A szekta tagjai irtóznak minden civilizációztól, gyermekeiket nem járatták iskolába, könyvet, újságot nem olvasnak. Minden évben új papot választanak, a ki megválasztása után azonnal hazamegy, bezárkózik és keservesen sir néhány óráig. A szekta csak azt a napot tekinti ünnepnek, a melyen valaki meghal. A temetés után összejönnek és közpénzen nagy lakomát csapnak. Papjuknak nincs más dolga, mint elmenni oda, a hol gyermek születik és ott sirni egy óra hosszat.

A legszebb és legkedveltebb karácsonyi ajándék, egy felnőttnek mint gyermek számára, egy könnyen kezelhető és kottaismeret nélkül játszható műkedvelő hangszer. E hangszerek a legnagyobb választékban, rendkívül olcsó ár mellett, kizárólag Wágner «Hangszer-Király»-nál kaphatók. (Budapest, József-körút 15.) Kérjen a saját érdekében ingyen és bérmentve fényképes karácsonyi hangszerajándékot. Személyes vásárlásnál figyeljen jól a Wágner cég pontos címére.

Felőltes szerkesztő: Hoitsy PÁL.

Szerkesztésig terjed: Budapest, IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

**Urmánczy Nándorné
Szakácskönyve
az úri világ izlése.**

A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta jövedelmét a háború árvi felsegítésére fordítja.

Eltér az eddigi sablonos rendszertől. A mai viszonyokhoz alkalmazkodik. Közel 500 eredeti ételreceptjét a szerző maga próbálta ki és a ki utána csinálja biztosra mehet. Főszempontja: takarékoság, izlettesség, egészség. Kiállítása művészi: címfelelet Glatter Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrassy út 21.

Csodaréztrombita

tanulás és kottaismeret nélkül bárki azonnal játszhatja a legkedveltebb nótákat. A csodaréztrombita finom sárgaréz kivitelben, 12 erős csontbillentyűvel, iskolával és ajánddal csak 7 korona. Kapható kizárólag egyedül Wágner Hangszer-Király-nál, Budapest, József-körút 15. Képe fényképes ábrákkal. — Megrendelésekor mindig küldendő. — Ügyeljen a „Wágner” névre, mert könnyen tévedhet.

A VÖRÖS KERESZT

(A genfi egyezmény ismertetése).
Írta:
MOLNÁR VIKTOR
nyug. államtitkár
Ára 60 fillér.

Megjelent a Magyar Könyvtárban.

**Molnár Ferenc új könyve
EGY
HADITUDÓSÍTÓ
EMLÉKEI**

A Két kötet ára
egybefűzve 5 K 80 f., díszkötésben 7 K 80 f.

Tartalmazza az író eddig kiadatlan naplójegyzetein kívül utazásai leírását, harctéri leveleit és elbeszéléseit 1914 novemberétől 1915 novemberéig.

Első kötet: Téli háború.
Budapesten. — Úton, északról délre. — Macsva. — Szerbiai történetek. — Vissza a hadiszállásra. — Limanowa. — A főhadiszálláson. — Krakó. — A Hadfy-honvédeknel. — A tüzekek dombjain. — Esték a front mögött. — A testőr. — Kárpátok. — Bárfai emlékek. — Boroviecs. — Przemysl este. — Huszárok.

Második kötet: A felszabadított Galícia.
Május 2. — Tarnow. — Jegyzetek. — Przemysl. — Lemberg. — A Hofmann-hadtestnél. — A Zlota-Lipánál. — Huszárok a lövészárokban. — Áttörés... — Levelek a faluból. — Arz tábornoknál. — Halottak napján.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.
Megrendelhető:
Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

LOHR MÁRIA
(KRONFUSZ)
A főváros első és legrégebbi csipkeüzemének vezetője és tulajdonosa.
Világos. Sötét.
1. Vc8-d7 — c6xd5 1. — Kxd4
2. Vd7-c7 + stb. 2. Hc3 + stb.
1. — Bxg2 1. — Kxd4
2. Vxg7 stb. 2. Hxc6 stb.
1. — H ft t. sz.
2. Vc6 + stb.

A pótszemlén besorozottak
egyévi önkéntességi kedvezményére, a kérelmezés módjára, csapattest-választási jogára és a régi rendfokozat elnyerésére vonatkozó rendeletekről részletes felvilágosítást ad
TOLCSVAI NAGY BARNA dr.
min. fogalmazó, a honvédelmi miniszterium önkéntesi ügyosztálya referensének új könyve:
A 19—42 éves népfölkelők útmutatója.
Ára 2 korona.
Megrendelhető:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) R.T.-nál
Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

ROZSNYAI GYÓGYSZERTÁRA
Kinek van szeplője?
Vagy bármely más folt, bőrtisztatlanság az arczán?
Az használja teljes bizalommal Rozsnyay Szeráj arczkenőcsét,
mely egyedül ezer az ezer tisztatlanságot, szeplőt, miteszereket, pattanásokat eltávolít. — Használatán az arcz pár nap alatt bármely-puhára és békéltetve válik. Egy kis tégely ára 50 fill., nagy tégely 1.00 K. Hozzávaló szappan ára 1 kor. Napppal Szeráj krémje ára 1.20 K. Szeráj ponde, az arczporok gyöngye, doboz 1.40 K. fehé, róza, sárga és testszinben.
Készült: Rozsnyai M. gyógyszertára, Arad, Szabadság-tér 8.

A Hungária nagyszállóban
minden nap délután 5 órakor
uzsonna
zene mellett.

Ékszerek, Ezüstneműek,
órák gyártásában
SÁRGA JÁNOS cs. és kir. udv. száll. Budapest, Kilyó-tér 5.
Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve. Alapítva Kolozsvárt 1885.

Rendeléseknél sziveskedjék lapunkra hivatkozni.
Graf Esterházy Ferenc
madalmi pezsgőgyára
Tata!
LAKODALMAS. Demi sec. ALDOMÁS. Sec. BILLIKOM. Extra dry. VINNATURE. Brut.
VEZÉR. KÉPV. ELET. BARTÁR. **GRÓSZ BERNÁT** BUDAPEST. V. RUDOLF. RAKPART. 8. Telefon: 44-38.

Háziasszonyok figyelmébe!
Háziszappan olcsón kapható.
Budapest, IX., Üllői-út 11. földsz. 4. sz.

NIMRÓD
Képes vadászati és versenysport ujság.
Minden számában sok érdekes vadászati fénykép-felvételeket közöl. Szakszerű cikkeiket ismert íróink írják. Rovataiban minden vadászati ügyben felvilágosítást kap az olvasó és az összes bérbeadó vadászterületek árverésének idejét közli. A díszesen kiállított lap havonként háromszor jelenik meg és előfizetési ára félévre 6 kor.
Mutatványszámot a kiadóhivatal szivesen küld Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

A DIANA-sósorszesz a legjobb háziszer

Ha meghül

a valódi DIANA-sósorszesz rögtön segít.

Ha szédül

a valódi DIANA-sósorszeszsel való masszázás, vagy borogatás megszünteti a fájdalmakat.

Fog és szájviznek

a valódi DIANA-sósorszesz elsőrendű háziszernek bizonyult, megszünteti a bűzös szájleheletet is.

Ha nincs étvágya

a valódi DIANA-sósorszeszből néhány cseppet cukorra csepegtetve visszanyeri étvágyát.

Ha gyermekét ápolja

a valódi DIANA sósorszeszről ne feledkezzék meg, mert ettől erős lesz minden csecsemő

Ha kimerült

a valódi DIANA-sósorszesz felrisszfi egész szervezefét és idegrendszerét.

Ha ideges

a valódi DIANA-sósorszesz rögfön segít, csak be kell dörzsölni homlokái.

Ha ágyban fekszik

a valódi DIANA-sósorszesz ne hiányozzék éjjeli szekrényéről.

Három csepp

DIANA-sósorszesz egy kocka cukorra nagyszerű hafás.

Eredeti üveg ára 60 fill.
Közép üveg ára 1 kor. 50 fill.
Nagy üveg ára 3 kor.

Diana Kereskedelmi R.-T.

::: eladási osztálya :::

Budapest, V., Nádor-utca 6. sz.